Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 16 февраль, 1974 шу. • № 21 (15317). • Мах 2 кеп.

КПСС ОБКОМЕ, РЕСПУБЛИКА МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОБЛСОВПРОФЕИ

СОВГIАТАШ—ДОАГIАРАШТА

(ДIахододар. Долалучунга хьажа 19-чен, 20-чен номераш тIа).

ЧУХЬНАХЬАРЧА МАЬХАХ САЛОIАЧА ЦIЕНОШКА БАХА ПУТЕВКАШИ ТУРИСТИЧЕСКИ ПУТЕВКАШИ ЕННА БОЛА ЯХЬЕ КОТБАЬННАРАШ

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Котлярова Вера Ивановна — Грозненски шурий совхоза баьцадаараш леладеча бригада бригадир.

Маркушина Ольга Николаевна — Нохч - ГIалгIай республикански агрохимлабораторе йоккхагIйола агрохимик.

Осауленко Михаил Мефодьевич — № 2 йолча баьцадаараш леладеча совхоза комбайнер-тракторист.

Оплотченко Пантелей Макарович — № 1 йолча шурий совхоза аккумуляторщик.

Попов Александр Михайлович — «Сельхозтехника» МРО плодороде отряда бригадир.

Рыжаков Матвей Иванович— Гикаловски опытно - производственни боахама тракторист.

Слесарева Мария Ивановна — «Аргунский» совхоза тепличпо-парниковн бригада звеньевая.

Хасмиков Ширвани — «Советская Россия» яхача колхоза тракторист.

Шуваев Анатолий Фомич — «1 Май» яхача колхоза тракторист.

Шубина Белла Васильевна— сомий - баьцадаарий совхоза звеньевая.

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Арсангериев Ахьмад — «Гудермесский» совхоза шофер.

Ахмадов Мухтарпаша — «Октября 40 шу» яхача колхоза тракторист.

Бантаев Али Эльмурзиевич — «Гудермесский» совхоза тракторно - полеводчески бригада бригадир.

Баймурадов Абубакар — «Кавказ» яхача колхоза тракторист.

Баматгериев ИбраьхIам — «Дружба» яхача колхоза электрогазосварщик.

Джамалдинов Баташ—«Кавказ» яхача колхоза тракторист.

Махмадов Абуязет—«Дружба» яхача колхоза тракторист.

Мартанукаев Шамиль — «Гудермесский» совхоза тракторист.

Насуханов Бачи Альвиевич— «Новогрозненский» совхоза № 12 йолча бригада бригадир.

Сайдулхаджиев Гица — «Степной» совхоза дуга леладер.

Сулейманов Къуддус — «Октября 40 шу» яхача колхоза тракторист.

МАЛГОБЕКСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Балоев Бахьаудина Мувса— «Ингушский» совхоза тракторист.

Козловский Федор Иосифович —«Кавказ» яхача колхоза тракторист.

Никишин Михаил Алексеевич — «Кавказ» яхача колхоза тракторист.

Хамчиев Ювсапа Саварбик— «Ингушский» совхоза тракторист.

Хамхоев Элмарзий Мувса — «Алханчуртский» совхоза тракторист.

Яценко Владимир Петрович — «Кавказ» яхача колхоза тракторист.

НАДТЕРЕЧНИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Эльмурзаев Али Дашаевич— «Гвардейский» совхоза тракторист.

Вараев Хаваж — «Братский» комсий совхоза тракторист.

Шамаев Муту — «Знаменский» комсий совхоза тракторист.

Тасуханов Iалауди — «Минеральный» совхоза механизатор.

Абубакаров Ваха Касусович — «Кругловский» комсий совхоза механик.

Тепсуев Лема Духаевич — «Новогорский» совхоза 2-ча отделене управляющи.

Махаев Адам Абдулхамидович — «Верхненаурский» комсий совхоза тракторист.

Сидакова Асижан — «Верхненаурский» совхоза болхло.

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Альмурзиев Сулеймана Махьмад — «Назрановский» совхоза агроном.

Аушев Хьусена Махьмад — «Экажевский» совхоза тракторист.

Даурбеков Iаддалкермий Ювназ — Назрановски совхоза - техникума тракторист.

Евлоев Халита Махьмад — «Экажевский» совхоза шофер.

Мальсагов Махьмада МаIис — «Назрановский» совхоза агроном.

Рябов Анатолий Тарханович —«Октября 40 шу» яхача совхоза тракторист.

Теркакиев Алхаста Мувса — «Октября 40 шу» яхача совхоза тракторист.

Плиев Хьасана Хьамзат — «Назрановский» совхоза агроном.

Евлоев Хьусейна Махьмад— Назрановски совхоза - техникума тракторист.

НАУРСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Братчик Анастасия Сергеевна — Калинина цIерагIча комсий совхоза бригадир.

Бисаев Заид — Ленина цIерагIча комсий совхоза тракторист.

Грязных Вера Васильевна — «Советская Россия» яхача комсий совхоза болхло.

Гузареевич Михаил Федорович — Кирова цIерагIча комсий совхоза тракторист.

Дементьев Василий Иванович — «Калиновский» комсий совхоза тракторист.

Кисель Василий Яковлевич— «Наурский» комсий совхоза гидротехник.

Сайдулаев Iаьла — «Победа» яхача комсий совхоза тракторист.

Эльмурзаев Битерби Шахович — «Комсомольский» комсий совхоза тракторист.

СОВЕТСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Яхьяев Алхазур Магомедович — XX партсъезда цIерагIча колхоза учетчик.

Аслаханов Мухид — Орджоникидзе цIерагIча колхоза тракторни бригада бригадир.

Исраилов Лаьча — «Керда вахар» яхача колхоза полевод.

Магомадов СаIи — Кирова цIерагIча колхоза шофер.

СУНЖЕНСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Халанский Алексей Дмитриевич — Кирова цIерагIча колхоза тракторист.

Хаииев Абоязит Онахович — «Восход» яхача колхоза тракторни бригада бригадир.

Терхоев Аюб Эльмурзаевич— «ЦIе Октябрь» яхача колхоза механизатор.

Слуцкий Анатолий Иванович — ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза тракторист.

Богатырев Сайтоха Ахьмад— Орджоникидзе цIерагIча колхоза механизатор.

Галаев Гиреза Махьмад — — «Ильича васкеташ» яхача колхоза шофер.

Живоглядова Анна Ивановна — XX партсъезда цIерагIча колхоза бригадир.

Золотарев Павел Георгиевич — «Победа» яхача колхоза тракторист.

Успанов Iумар — Ленина цIерагIча колхоза звеньевой.

Поленников Александр Михайлович — XIX партсъезда цIерагIча колхоза механик.

Поленникова Валентина Александровна — XIX партсъезда цIерагIча колхоза учетчик.

Теславич Василий Федорович — «Победа» яхача колхоза тракторист.

УРУС-МАРТАНОВСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Цабаев Хьамзат — «Гойтинский» совхоза бригадир.

Цехаев Лема — «Гойтинский» совхоза инженер-гидротехник.

Янхотов Ахьмад — «Красноармейский» совхоза звеньевой.

Итаев Ахьъяд — Мичурина цIерагIча совхоза тракторни бригада бригадир.

Эльмурзаев Лаьча — Мичурина цIерагIча совхоза тракторист.

Эзерханов Ваха — «Горец» яхача совхоза агроном.

Амаев Абусан — «Горец» яхача совхоза агроном.

Дильмаев Сайд - Ахьмад — «Гехинский» совхоза токарь.

ШАЛИНСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Саламханов Гелани — «Южный» совхоза тракторист.

Тасуханов Iийса — «Автуринский» совхоза хьажкIаш леладеча звеной звеньевой.

Тасуханов Бадруди — «Автуринский» совхоза № 4 йолча юртбоахама участка начальника помощник.

Абиев ХIарон — «Шалинский» совхоза шофер.

Висаев Iаддалхьамид—«Шалинский» совхоза 2-ча отделене комбайнер.

Цициев Альви — XX партсъезда цIерагIча колхоза колхозхо.

Джамалов Муса Якубович— Куйбышева цIерагIча колхоза тракторист.

Цагараев Тапа Вахидович— Куйбышева цIерагIча колхоза комплексни бригада бригадир.

Исмаилов Мовлди — «Предгорный» совхоза тракторист.

Болтакаев Умалт — «Джалка» яхача совхоза газоэлектросварщик.

Альдиев Махьмад — «Джалка» яхача совхоза парткома секретарь.

Хожаев Хьасан — Ленина цIерагIча колхоза шофер.

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Антонкина Зинаида Михайловна — «Червленский» колхоза колхозхо.

Великородный Яков Алексеевич — «Коминтерн» яхача колхоза комбайнер.

Ерошкин Василий Агафонович — «Коминтерн» яхача колхоза хьатта механик.

Курносова Ирина Васильевна — «Червленский» колхоза колхозхо.

Листопад Нина Ивановна— Ленина цIерагIча колхоза колхозхо.

Неумывакина Клавдия Ивановна — «ЦIе ахархо» яхача колхоза комсаш лелаеча бригада звеньевая.

Табацков Александр Евтеевич—«Коминтерн» яхача колхоза кхаш леладеча бригада бригадир.

Фурсов Алексей Афанасьевич — Межинске цIерагIча колхоза механик - электрик.

Фурсова Евгения Дмитриевна — Межинске цIерагIча колхоза комсаш лелаер.

Черторыжский Александр Петрович — Ленина цIерагIча колхоза доакъараш кийчдеча звеной член.

Полухина Анна Даниловна— «Гребенской» комсий совхоза комсаш лелаер.

Вербицкая Антонина Николаевна — «Виноградный» комсий совхоза комсаш лелаер.

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГIОЛЛА

Романенко Пелагея Григорьевна — «Родина» яхача совхоза сомий беш лелаер.

КПСС ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА, ОБЛСОВПРОФА, ВЛКСМ ОБКОМА ЦIЕ БАЙРАКХАШ ЕННАЙ

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА

ПланагIа 15,8 эзари декхарагIа 17 эзари тонн чуда лаьрхIа хиина деррига ялат 23 эзар тонн чудахьилга, планагIа 16,7 эзар тонн лаьрхIа хиина шекара свекла 18,4 эзар тонн, планагIа 11000 а декхарагIа 11700 а тонн лаьрхIа хиина баьцадаараш 14688 тонн. 10128 тонн сомн комараши чуяхьилга Iалашдаьд. Халкъа боахама планагIа 5,9 эзари декхарагIа 6 эзари тонн дIадала лаьрхIа хиина ялат паччахьалкхенна дIаденнад 7,8 эзар тонн. халкъа боахама планагIа 16500 а декхарагIа 16800 а тонн дIаяла лаьрхIа хиина шекара свекла 17 эзар тонн еннай, халкъа боахама планагIа 10700 а декхарагIа 11200 а тонн дIадала лаьрхIа хиина баьцадаараш — 13085 тонн, халкъа боахама планагIа 6220 а декхарагIа 6400 а тонн дIабала лаьрхIа хиина сомн комсаши — 9054 тонн. ХIара гектара тIара баьнна хьувкъам: ялата культураш — планагIа 19,4 а декхарагIа 21 а центнер лаьрхIача метте — 27,2 центнер, шекара свекла — планагIа 200 а декхарагIа 210 а центнер лаьрхIача метте — 212 центнер, баьцадаараш — планагIа 68 а декхарагIа 70 а центнер лаьрхIа хиинача метте — 86 центнер, сомн комараши — планагIа 44 а декхарагIа 47 а центнер лаьрхIа хиинача метте — 74,3 центнер. Гурахьа дув ялаташ дIадера план 102 процент кхоачашъяьй.

КОМСАШ ЛЕЛАЕЧА «КОМСОМОЛЬСКИЙ» СОВХОЗА

Ерргна комсаш яхара план 114 процент кхоачашъяьй цо, ялат даккхара — 169 процент, шура яккхара — 174, дулх даккхара — 133 процент. Паччахьалкхенга комсаш йохкара план 146 процент кхоачашъяьй. ТIехкхоачашъяьй ялат, шура, дулх дIадалара план. ХIара гектара тIара баьнна комсий хьувкъам планагIа лаьрхIача 54,1 а декхарагIа лаьрхIача 59,6 а центнера меттел 61,6 центнер хилар.

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНЕРЧА № 3 ЙОЛЧА СОМИЙ-БАЬЦАДААРИЙ СОВХОЗА 1-гIча ОТДЕЛЕНЕНА

ПланагIа лаьрхIача 2483 а декхарагIа лаьрхIача 3056 а тоннана меттел деррига гулдаь баьцадаараш 3336 тонн, генарг дола сом — планагIа лаьрхIача 2203 тоннана меттел — 2312 тонн хилар. ХIара гектара тIара планагIа 191 а декхарагIа 235 а центнер яха лаьрхIа хиине баьцадаарий культураш 247 центнер, генарг дола сом планагIа лаьрхIача 77 центнера меттел 83 центнер хилар.

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНЕРЧА «НАЗРАНОВСКИЙ» СОВХОЗА № 4 ЙОЛЧА ТРАКТОРНО-ПОЛЕВОДЧЕСКИ БРИГАДА КОЛЛЕКТИВАНА

ХIара гектара тIара планагIа 23,6 а декхарагIа 25 а центнер баккха лаьрхIа хиина ялатий хьувкъам 31,1 центнер баьккхаб. Деррига чудена ялат планагIа лаьрхIача 3210 тоннана меттел 3894 тонн хилар.

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНЕРЧА «ЛЕРМОНТОВСКИЙ» СОВХОЗА ХЬАЖКIАШ ЛЕЛАЕЧА МЕХАНИЗИРОВАННИ ЗВЕНОЙ КОЛЛЕКТИВАНА

(звеньевой Матаев Берс)

200 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара яьха фуалъяьха хьажкIаш планагIа лаьрхIача 31 а декхарагIа лаьрхIача 35 а центнера меттел 53,3 центнер хилар. Ерригa чуена фуалъяьха хьажкIаш планагIа 620 а декхарагIа 700 а тонн лаьрхIача метте 1,1 эзар тонн хилар.

(ДIахододар хургда).

ПУСКОВОЙ ОБЪЕКТ ХЬАЛЪЕЧА

КАСТТА ШИЙ БОЛХ ДIАБОЛАБЕРГБА

Укх тIеххьарча шерашка вай республике хьалъеш латтача промышленни предприятех цаI я хIанз хьалъяь йоалаш латта СССР 50 шу дизара цIерагIча Волжски автомобильни завода Грозненски специализированни автоцентр. Къилбаседенгахьа Грознера арабаьнна дIаболхача е городе хьачуборагIача наха гаьннара хьежача гуш я хознен - гиганта производственни, административно - бытови корпусаш. Из лоархIаме объект хьалъеча хьахийца хиинача йиъ миллион сомах пайда ийцаб автоцентр хьалъеча къахьегаш болча гIишлонхоша, монтажникаша, энергетикаша, кхыча профессегIа болча болхлоша. ХIанз тIеххьара наладочни монтажни, отделочни балхаш чакхдоахаш ба цига. Март бетта болх бе йолаялийта лерхIаш я халкъа боахама чIоагIа эшаш йола из промышленни объект.

МалагIа бахьан да теш Грозне из лоархIаме объект хьалъяр, мел лоархIам болаш я из аьнна, даьча хаттара жоп а луш Грозненски автоцентра директора Тучаев Зайнде аьлар: — «Къилбаседа - Кавказа вежарашха йолча республикашка йоккхагIйола индустриальни центр город Грозный хилларах тарра, из хьалъе лаьрхIад вай Нохч - ГIалгIай автономни республика столице, хIаьта цул совгIа географически хьалашка диллача аьттув болаш а я вай город. Шергара - шерга вай мехка бахача наьха вахара хьалаш тоа а луш цар щоай доалахьара автомашинаш дукхагIа хулаш хиларца дувзаденна вай мехка тхаяр санна хьалъеш 33 специализированни автоцентр я. Грозне хьалъеш йола автоцентр Iалаьмате боккха лоархIам болаш я Дагестански АССР-е, Къилбаседа-ХIирий АССР-е, Черсий-Балкхарой АССР-е бахача наха а. Цу республикашка бахача наьха автомашинашта технически гIулакх дергда Грозненски специализированни автоцентра болхлоша. Царна деш дола гIулакх снхагIа чакхдаккхара Грозненски автоцентра чу а йоагIаш Дагестански АССР-е, Черсий - Балкхарой АССР-е цахаддаш болх беш хургья автомашинашта технически гIулакх дара йола стационарни станцеш, хIаьта Къилбаседа - ХIирашкахьа хургья техобслуживане дIа-юха лела станци.

Грозненски специализированни автоцентра духхьала производственни корпус я 13 эзар квадратни метр. Цу чу болх беш хургья шийтта производственни участок. Царех я ремонт е йоалаяь автомашинаш юла а юлаш хьачузцаш йола, диагностика, автомашинаш ремонт яра кийчъеш йола, технически гIулакх ду, кIезиг-дукха ремонт е езача автомашинашта сиха ремонт ю, капитальни ремонт ю, малярни, электрообрудованена ремонт ю, кхыйола участкаш. Цу участкашка къахьегаш хургва 400 совгIа тайп - тайпарча професегIа вола болхло. Царех дукхагIбараш городе Тольятте курсаш чакхъяьха цIа а баьхка тахан а тIехьа болх дIаболабе йиш йолаш кийча ба. Цул совгIа завода кулгалхоша сихбенна хьаэцаш ба завода тайп-тайпарча производственни участкашка кулгалде дезаш бола инженерно - технически болхлой.

ХIанзарча хано дIамадеххара кердача техникаца Iалашъяьй специализированни автоцентр. Цул совгIа из болх бе йолаялалехьа цига юкъедоаладеш да вай мехкарча из санна йолча автоцентрашкара керладараш, Iилман карагIдийннараш.

ХIара шера цу автоцентре текущи а капитальни а ремонт ергья 13 эзар «Жигули» яхача автомашина, хIаьта цига бахача нахага йохкаргья цу маркагIа йола 5 эзар машина. Цхьан ханнен цхьатаррея ремонт е автомашинаш дIаоттае йиш йолаш 50 постовой я цига. «Жигули» яхача машинашта ечул совгIа вай мехка арахецача кхыча легкови автомашинашта а ремонт ергья цига. Автоцентра коллективо а цунна чумелйоагIача вежарашха йолча республикашкарча стационарни станцешка а гарантийни ремонт ергья «Жигули» яхача а кхыча легкови а автомашинашта.

Iалаьмате хоза хьалъяьй автоцентра производственни корпусах йоаллаш йола кхоза вIаштIаръяь административно - бытови корпус а. Хьалхарча этаже я автомашинаш йохкара йола демонстрационни зали царна эшаш йола запасни оатхалаш йохкара йола тикеи. Цул совгIа цига я автоматически машинащ юларгйола помещени а.

ШоллагIча этажа тIа я цига къахьегаш хургболча болхлошта салаIара, барзкъа хувцара эшаргйола бытовкаш; душевойш, сийрда, паргIата конференцзал, кхыйола помещенеш. ХIаьта кхоалагIча этажа тIа я болхлошта, инженерно - технически болхлошта, гIулакхерча наха лаьрхIа йола йоккха столови. Цига де мел деза гIишлон балхаш чакхдьннад. ХIанз цига дIаоттаяь йоалаш латт хIанзара керда оборудовани. Иштта кхоалагIча этажа тIара автоцентра кулгалхошта, инженерно - технически болхлошта мел эша помещенеш кийчъяьй.

Грозненски специализированни автоцентре тIеххьара наладочни, монтажни, кхы дола балхаш деча къаьстта дика къахьегаш хиларца белгалбаьнна ба слесараш - наладчикаш Беераев Юрий, Тасуев Ваха, Закиев Сайпудин, монтажникаш Невеселов Евгений Степанович, Зинченко Владимир Павлович, Васильев Анатолий Александрович, электрослесарь Величко Анатолий Ефимович, фильтрай химводоочистка аппаратчица Тарасенко Ираида Васильевна, кхы дукхабараш Юкъера лаьрхIара сменагIа нормаш 125 — 130 процент кхоачашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

ГЕКТАРА НИЗ СОВБОАХ

Ховш да хий дехкача лаьтташ тIара юрта боахама культурай хьувкъам лаккхагIа хулалга.

Цу даькъе дика гIулакхаш дIадоладаьд «Севкавгипроводхоза» института Нохч - ГIалгIай отделене коллективо.

Шера йоагIача массе ханашка даим республика районий колхозашка, совхозашка лохарий группаш бIаргаго йиш я. Хий дилла йиш йолча кхашта проект оттае карташ лоах цар.

Цар еннача материалех проектни отделашка кийчъю хий дехка, культурни даьгIенаш, дуга леладара системаш хьаяра, йолаш йола хий дехка плантацеш эгIайоахаш тоаяра йола проектни документацеш

Дика къахьийгад Нохч - ГIалгIай отделене тохкамхошеи проектировщикашеи пятилетка кхоалагIча, хоадамбеча шера

1973 шера план коллективо пхи ди хьалха кхоачашйир, хIаьта кхаь шера яр — шикIира хьалха. Хий дехкача йиъ эзар гектара тIа цкъа дIайийча дукххача шерашка лелаю культурни даьгIенаш хьаяра проектни документаци заказ даьрашха дIаккхачийтай. Соахкарча планови заданел дукхагIа я из. Кхо эзар гектар хий дехкаш хиннача даьгIенашта капитальни планировка яра, эргайоаккхаш тоаяра проекташ оттаеш дукха болх баьб специалисташа.

Заказ даьрашка дIаккхачийтай дуга кхелеча 1300 гектара тIа хий дилла система хьалъяра массехк проект.

Укх шера кхы а дукхагIа проектни болх бе лерхI коллективо. Терски дукъ тIарча 160 эзар гектар йолча даьгIенашта хий дилла гIирсаш дара технически проект оттае езаш я коллектив. ХIаьта иштта Сунженски дукъ тIарча 100 эзар гектара хий диллара шоллагIа аргIа хьалъе проектни документаци оттаде лерхI цар.

Дукха ха йоаццаш парте Центральни Комитето партегеи советски халкъегеи даьча Кхайкарало дегаш ураоттадаьча проектировщикий коллективо пятилетка къоастамбеча шера программа ханал хьалха кхоачашъе декхар тIаийцад.

Я. БУБНЕНКО.

БIаьстан балхашта— лерттIа кийчо

Чакхдаьннача шера ялат чуэцача лаьхара хьонхамаш долаш къахьийгар Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза комбайнера Подпорни Савелий Гавриловича. Шийн «Колос» яхача комбайнаца чуийцар 340 гектара тIара ка бола ялат, хIаьта деррига даьккха ялат 860 тонн хилар. Из толам баккхарах елар цунна «За трудовое отличие» яха медаль.

ХIанз Iаи хана техникана ремонт еча новкъостал деш ва хьалха латта комбайнер, къаьстта дика кайоал цуй двигателаш тоаеча.

СУРТА ТIА: С. Г. Подпорин. И. ПЛИЕВА сурт.

ЯЛАТ ХЬУВКЪИЙТАРА

ЧIоагIа хьинар айдаь укх шера боккха хьувкъам кхебе оарцагIбаьннаб Грозненски шурий совхоза лаьтта леладераш. Цар дош деннад укх шера 23 центнерал кIезигагIа доацаш хIара гектара тIара ка бола ялат даккха. Из декхар кхоачашдара боккха лоархIам болаш да кхашка удобренеш яккар.

Дика дIахьу уж балхаш № 1 йолча отделене. Кхашка кхо дуллаш я лаьрххIа вIашагIъелла плодороде отряд. ХIара денна 5—6 трактор я из болх беш. Механизатораштa юкъе яьржача социалистически яхье хьалха ва тракторист нов. Дергизанов. ХIара денна цо кхашка дIахьу 30—35 тонн удобрени, смена нормагIа 15 тонн йолча.

Кхашка лоа соцаргдолаш балхаш а ду совхоза. Цу гIулакха лаьрххIа инвентарь йоаш бисар механизатораш, тIаккха шоаш хьадага а лаьца лоа Iайта каршаш доаха инвентарь хьайир цар. Из болх а толаме бу укхаза. Иштта тIоадал сопаргйолаш 3300 гектара тIа балх чакхбаьккхаб совхоза механизатораша. Дийнахьа шишша норма йоахаш баьб из болх механизатора нов. Антипова.

В. ДАЛИЕВ.

БАЛХАШ СИХДАЬ

Дика хьийкъад дIадахача шера Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза ялаташ. Пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера кхы а лаккхагIа хьувкъам кхебара деррига низаш оарцагIдаьхад цар укх шера.

БIаьстан юхье дIаювча культурай фух 95 процент дIадувча боарама тIа кхоачадаь 1-ча класса да.

Из дIадуврдола лаьтта хьаьндара дукха балхаш ду совхозе. Гурахьа дийнача ялата хIанзле ши эзар гектара тIа подкормка яьй. ХIара дийнахьа кхашка болх беш РУМ-4 яха пхиъ агрегат я, хадданза кхашка дIаозаш латт органически удобренеш.

ПланагIа 10 эзар тонн кхо дилла дезача цунах 75 процент кхо кхашка дIаэза баьнаб совхоза механизатораш.

Къахьегама овсарле лакха йолаш къахьег кхо хьатIадоттача машина тракториста Дагаев ТIауса, кхо дIадоаржадеча трактора тIарча Акиев Лемас, Баштаров Суламбека, кхыбараша.

Т. МИКАИЛОВ.

ДИКА МАХ БАЬБ

Укх деношка ерригача совхозе санна дегаш гIоздаьнна доккха дика дена хьувз Шалински района «Джалка» совхоза къахьегамхой. Ялатн кхыйола юрта боахама продукташи дукхагIа яхара тIехьа яьржача Ерригсоюзни социалистически яхье котбаларах КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК ЦIе байракх еннай района. Цул совгIа юххьанца зе ца деш чакхдаьккхад цу совхоза юрта боахама шу.

1973 шера «Джалка» совхоза рентабельни долча боахамий мугIарашка яьннай.

Лаьттанцара йоалеи хьайбайн продукташ дукхагIа яхара Ерригсоюзни социалистически яхь лелаярах КПСС ЦК партегеи советски халкъагеи даь Кхайкарал хьал а лоацаш бIаьстан кхашкарча балхашта мишта кийчлу хьожаш, отделене управляюще Алавдинов Iаьлас аьлар:

— Сунженски района механизатораша даь кхайкарал хьал а лоацаш бIаьстан юхье болх бе безаш йола ерригa юрта боахама инвентарь кийчъяь яьннай тха отделени. Дукха ха йоаццаш техника кийчъяргеи лоаттаяргеи хьожаш районни комиссе совхозе шоллагIа моттиг хьожайир тха отделенена.

Тахан араяла езе а кийча я 20 трактор, 12 нух, лаьтта цамцадоаккха 4 культиватор, 11 сеялка, кхыраш.

Ремонт еш хьинаре къахьийгар механизатораша Айдамиров ХIарона, Мидаев Алхазура, кхыбараша.

Цу отделене боккха теркам тIабахийтаб лаьтта хьаьндара. ЛаьрххIа вIашагIъеллача плодороде бригада хьанзле кхо эзар тонн органически удобренеш дIаэзай кхашка.

Совхозе самолетаца подкормка елга дувшаше а отделене кулгаш вIашкадехка багIанзар. Самсаилова Еситас, Темирсултанов Умата новкъостал деш механизатора Каиев Шаипа план кхоачаш а еш 800 гектара тIа минеральни удобренеш тайсай.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша собранеш а яь къахьегамхошта дIадовзийтад партеи правительстван лоархIамерча документаша овтадаь декхараш, уж кхоачашдара дииза даргдоацар.

Совхоза къахьегамхоша социалистически декхараш тIаийцад: хIара гектара тIара 25 центнер кIа, фуалъяьха хьажкIаш 45 центнер, шекара свекла 300 центнер яккха.

П. НОВАКОВ, агроном.

ДIАЯХАЧА ЗАМАН ШИРДАЬННАЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

УРДУВ—ТIЕХЬАДИСА ЗУЛАМЕ ГIУЛАКХ

Цхьаболча наьха сакхетамах а гIулаккхех а доаххачā тIехьадисарех цаI да маьре йодача кхалсагах урдув доаккхилга. Вайна новкъалале а, хIанз а дикка нах ба гIалгIашта юкъе из хIама харцахьа ца лоархIаш а. ДIаяхача ей леларгйоацаш из югачун чотах онддо поартал а кийчъяь яхийта еза йоI маьре яха уйла керта чу чIоагIъенна а. Цар теркал дац урдона ахча Iалашдара наькъаш массане а цIена ца хилар, цунца дувзаденна доккхий зуламаш дийнна дукха моттигаш хилар. Цул совгIа, урдув даккхар кхыча къамашта хьалхашка, кIаьдда аьлча, чIоагIа кустдоацаш хилар.

Урдув гIалгIашта юкъедаьнна дукха ха хила езаш я. Цунна тешал ду вайнаха юкъе ахча далалехьарча хана а урдув доахаш хинна хиларо. Цу хана урдона жан доахани тешаш хиннад. Беррига гIалгIай лоам баьхача гьнна хьалхарча хана арадаьнна хила деза из нийча Iаьдал вайнаха юкъе.

Цу замагIа Iалаьмате къебаьхаб гIалгIай, дуари дувхари Iалашдара дуккха хала балхаш а деш. Геттара кIезига хиннад цар оаха лаьтта. Цудухьа тIой дIадоахаш халла кхаш мукъа а доахаш, дахчан нохарца лаьтта а оахаш бувш хиннаб баа мукх. Из чуэцарца а чубарца а дувзаденна дола деррига балхаш кулгашца деш хиннад. Иштта хала хиннад жан доахани леладе а, хIана аьлча лоаман хьалашка дукха Iунал де дезаш хиннад царна.

Уж деррига балхаш дешаш хиннаб къона, унахцIена, дегIаца низ бола нах. Цудухьа кхāл вале а, маIа вале а чIоагIа доархIаме хиннав болх бергбола саг. Йиш яраша, говр - уст санна, маьхах нийбеш хиннаб чулоаттабе, къона, болх бергбола нах. Гаьнна дIа а ухаш, ложкъадаь доахаш доаладеш санна, кIад бисачара лийца а лийце кхувлаш хиннаб бохка а, чулоаттабе а нах.

Цу унаарча хана даьннад гIалгIашта юкъе маьре йодача кхалсагах урдув даккхар могадеш дола нийча Iаьдал. Щенна зе хилар санна лоархIаш хиннад йоI маьре яхар, хIана аьлча бокъонца кхийна, дегIах низ бенна, болхло хинна дIаэттачул тIехьагIа йодаш хиннай из. Маьре йода йоI йолча дезала болхло тIераваларах хула эшами из дIаюгачун дезалга болхло тIакхетарах кхоача совлеи вIаши нийсъяра маьре йодача сагах доахан, жа, вешта аьлча урдув даха болабеннаб. Бокъонца дIауйла йнча кхалсаг йохкар да из. Цулухьа жахи доаханахи нийцача сага яр мо мара яхача бокъо а хиннаш иштта маьре яхийтача кхалсага.

Миччā бесса урдув телга вайна юкъеденадале а, цу хана денз дукха хувцамаш хиннад. Котъяьннай дунен тIа керда зама хьайийлла Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци. Адам цецдоаккхаш дегIабенаб вай мохк. Космосе вахав саг.

Къаьстта хувцаденнад нохчийн гIалгIайн къамий вахар. Паччахьа Россе тIехьайнсача йистех цаI хинна Нохч-ГIалгIайче чIоагIа дегIаена промышленность, бокха механизировании юрта боахам, лакха культура йола социалистически республика а хинна дIаэттай Советски Iаьдал латтача шерашка.

Хувцаденнад лоаман сага сибат, цун сакхетам, оамал. Из тхьовра хинна шин лаьттан чIегилга тIа мIараш хьекхаш ваьлла единоличник а воацаш, промышленни предприятие совхоза болхло, колхозхо, гIулакхера саг, специалист ва. Дуккхача гIалгIай къахьегамхошта юкъера дIадаьннад дIаяхача замах юхедиса нийча гIулакхаш, уж кердача советски заман Iаьдалага бах. Урдув а тIехьадисача гIулакхех цаI доархI цар.

Дукха ха йоацаш Наьсаре вар со. Района прокурора новкъоста Хайдарханова соахка суде дийца дош хьахьекхар сога. Урдув даккхарах дар из. Цунна юкъейоалл. Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни районе вахача Мейриев Юсапа Iалдарахьмана заявлени. 1936 шера ваь, лакхера образовани а йолаш вола аIамига саг ве из. Цо язду: «Аз саг йоалайир сай 34 шу даьлча. Из ха ялалица саг ца йоалаеш со лелара бахьан дар, из йоалаеш урдув дала дезаш хилар. ХIаьта саг ше венна дIаваллалца вахa ма йоалайой, тIаккха фу беза буаргба маьхах нийца йоалаьча сагаца?

1970 шера яйзар сона инженер а йолаш йола гIалгIай йоI Гамурзиева. Иийха а йийха йоалайир аз из. Из гIулакх леладаьр са да вар (хIана воацаш ва из). Урдув доацаш даьша саг цIа яйта а ца тига, сога а ца хоатташ, 3500 сом денна хиннад цо саг йийхачул тIехьагIа урдона».

Из заявлени язъяьчунна дика хов урдув а денна саг йоалаяр вай заманца товш хIама доацилга. Цудухьа йоах цо шийга саг йоалаеш урдона денна 3500 сом шин бартаца а воацаш дас денна хиннад. Цхьабакъда цунах теша хала да. Мейриевна хайна хила деза шийнускалах урдув луш. Из иштта хинна децаре саг цIа яхачул тIехьагIа, урдона денна ахча юхадаккхар дехаш прокурорага заявлени а язъергьяцар цо.

Цу тайпара дола тIехьадисараш доахкаш нах гIалгIашта юкъе хилар хьахьокхаш да дIадахача шера Наьсар - Керте нийсденна хинна гIулакхаш а. Цу юрта вахаш волча Эсмурзиев Махьмада йоалайир бартагIа Аьлтий-Юртарча Малсагакъонгий саг. ЙиIий да урдув даккха венна хиннав. Из ха а хайна оарцагIъяьннача шина а юрташкарча тIехьадисача гIулакхашца къовсам лоаттабеча комиссеша чакхдалийтайвар Мальсагова - лийрхIар. ГIулакх урдув а доацаш дIадийрзад.

Иштта хIама нийсделар Назрановски совхоза - техникума механизатора Абадиев Руслана Сурхо тIарча Бохтарнаькъан саг йоалайнча а. Укхаза а йиIий да урдув даккха венна хиннав. Цхьабакъда комиссеш фийла хиларагIа дехад цо лийрхIар а. Цу факташа хьахьокх урдув даккхар санна дола нийча гIулакх хIанз а цхьацаболча гIалгIашта юкъера дIадаланза хилар. Боккъалдар аьлча, хьалха доаккхаш хинначул а дукхагIа доаккх хIанз урдув цхьаболча наха. Метта хIамаш, спальни гарнитураш, кIувсаш, пускала массехказа дувха барзкъаш, дошо хIамаш, юхыдараш эца деза аьле ши бIаь ах бIаь, кхо бIаь тума доаккхаш моттигаш кIезига нийслац. Цул совгIа жоп деннача бус устагIана, зазахала, кхьча бежеча исташта деза аьле кховзткъа - кховзткъе итт тума ма доаккхий, хIаьта саг цIа йоалаеш хьоалчагIийна дугийтача бежанах а дала ма дезий иззал. Деррига дIалаьрхIача дий - пхий бIаь тума да хIанз саг йоалаеш хилча гIалгIачун дала дезар. Сона дагадоагIаш, цIаккха а хиннадац иззал ахча урдона доаккхаш а луш а.

Миччара дахьаргда иззал ахча предприятешка, совхозашка, колхозашка, учреждешка, кхыча моттигашка хьалхала къахьегаш боахкача нагийча наха? ХьадоагIача алапех Iоале вIаштIехьдаргдий из? Даргдац. Нагахьа доале а, дукха ха езаргья цу гIулакха. ТIехьдаргда саг йоалдеш а.

Цудухьа воIа саг йоалае еза аьле, да а, саг йоалае езар ше а оарцагIбовл ахча лаха. Цхьабараш массехк шера договорах балха ух, шоллагIбараш къоалаш де болалу. ХIаьта уж шаккхе а никъ нийса мичаб. Гаьнна балха бахараш та зуламаш хинна моттигаш дукха ма йий, хIаьта къоал дийша набахте ма водий.

Иштта советски наьха вахарца, цар оамалашца, уйлашца тарлургдоаца а доккхий зуламаш наха дувла а хIама да урдув. Вайна лоаллаха/дахача дуккхача къамий доацаш да из.

Цхьабараша йоах, хIана гIалгIашта юкъе лелаш дар урдув дац, хIана аьлча маьре йодача сага даьшта дисац урдона лу ахча, цунах нускала поартал кийчъю. Цу тайпара хабараш дувц, мелла зуламе, заманца ца тарлуш дале а, дуккхача хана денз гIалгIашта юкъе лелаш дола гIулакхаш дIадаьлча, гIалгIай къаман башхалонаш дIаяргья, тIаккха уж кхыча къамашца дIа а ийна дIагIоргба, аьнна хеташ болча националистически уйлаш йолча наха.

Ховш да урдув даха доладелча денз цун форма массехказа хувцаенна хилар. Цхьан хана жан доахани даьхад, цул тIехьагIа ахча даха болабеннаб, хIанз гарнитураш, кIувсаш, кхыдараш доах. ХIаьта вай бакълуйя, уж кхоккхе а урдув да, формаш тайп-тайпара хилар мара башхало йоацаш.

ДукхагIболча гIалгIашта кхетаду урдув тIехьадиса, наха зулам мара пайда баргбоаца гIулакх хилар. Цудухьа массанахьа а саг йоагIача, йодача, кхьча нах вIашагIкхийттача моттигашка дукха дувц гIалгIаша урдув дIадаккха дезарах. Эхь лайна дукха доах из цхьабараша, яхаш.

Кхыметтел мурдаша а йоах урдув дахара духьал да тхо. Урдув цIендаь дIадаккха-м яхац цар, хIана аьлча тIаккха геттара дIадарг ма дий из, ши тумен пхи соми мара доаккхаргдоацаш лохде, йоах. Нах урдув дахара раьза боацилга а ховш, из геттара дIадаккхара кхераш цIаьхха цун форма хувца гIертилга да из. Ши тумен пхи соми хинна а урдуа юкъе лелаш хилча тIехьагIа хьалакхде а хала мичад из. Цудухьа дар цар пхи-ялх шу хьалха шоаш Аьлтий-Юртарча вIашагIкхийттача кацамашка хана бIаь тумага кхоачадеш из Iолохде аьнна соцам бар а.

Мурда йоI маьре йодача шоаш бахача хьолчагIийна дайтача бежана а устагIан а дулх даар хьарам да яхаш из ца дуаш а ба мурдаш. Цхьабакъда из хьарам хIама даьча мурдага, Iа ер хIана даьд оалаш-м дац цар. Царна шоашта къаьстта устагIа бувз, цун дулх а диа, ловца а баьккха мурдаш дIаболх.

Иштта да мурдий дувцараши леладераши. ХабарагIа урдув дахара духьал ба уж, хIаьта дукхагIбараша шоай мехкарий маьре болхаш, урдув а даьккхе бохийт.

Цу тайпара ба моллаша лаьца никъ а. Цар а йоах маьре йодача кхалсагах ши тумен пхи соми мара урдув даккха йиш яц, жейно хьарам даьд из. Цхьабакъла урдув геттара дIадаккхара раьза бац. Маьре йодача сагах мах бе беза, йоах цар, тIаккха из ахча юкъе а долаш бе а беза. МоллагIа дохкаш-эцаш дола хIама лоархIаш хила деза цар маьре йодача йоIах а. ХабарагIа ше дукха урдув даккхар хьарам да яхе а, шин йоI маьре йодаш хилча, кхьча наха санна, алсамо урдув доаккх молла а.

ХIаьта дукха а дукхагIбола гIалгIай къахьегамхой урдув ца доахаш соцадича бакъахьа хеташ хилар ховш ма дий. Из къаьста хьахьекхар дIадахача шера юрташка хиннача сходаша а. Цига къамаьлаш даьча бIаьш болча наха хоадамболлаш дIакхайкадир гIалгIай къам урдув а, иштта кхыдола а тIехьадиса гIулакхаш хьаллоацаш доацилга.

Цу сходашка хоадамболлаш дола соцамаш даьд тIехьадисача гIулакхашта духьал лоаттабу къовсам чIоагIбара тIадерзадаь. ХIара юрта къаьстта комиссеи хержай зуламерча тIехьадисарашца къовсам лоаттабара.

Цу тайппара общественносто шин бе делла урдув дIадаккхара гIулакх, хIаьта цун цу гIулакхах ма я яргья.

ЛЬЯНОВ Мустафа.

Автотранспортни предприятена юххе я Назрановски райпо №3 йола кхачан тика. МоллагIчун а чуваха безам болагIаргболаш хоза я чухнахье. Хоза дIанийсдаь полкашка дада товараш, массанахьа цIена лостам болаш я. Цхьа хIама ца эцаш нийдархоех нагахьа саг дIаводац укхазара. Массаза а цар гIулакх де гIерташ хул Цицкиева Лиза. Из коопераце болх беш йола 10 шу да: Ленински юбилейни медаль а луш белгалбаьккхаб цун къахьегам.

— ИйслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера керда деккхараш тIайийшад, райпо коллективо, — йоах Лизас. Тха тика а юстара йисаяц цу гIулакха. Нийдархошта эша товараш хьа а хоржаш шортта уж доака тIа а кхухьаш, нийдархошта культурно гIулакх деш товарооборота шера план ханал хьалха кхоачашъяр — из да тха керттера деккхар.

ХIанзле а гуш я толама юхьигаш. ТIеххоачашъяьй январьски план. Цудухьа тIайийца декхараш толамца кхоачашдергхиларах тийша а да тхо.

СУРТА ТIА: Л. Цицкиева.
Н БОРЩЕВСКЕ сурти
С. ВОРОНИНА тексти.

ДИКА СПЕЦИАЛИСТ

Гудермесски локомотивни депо Сийлен доска тIа хьалтеха доал слесара - дизелиста Канаев Лемай портрет. Лема лакхарча классара специалист, дика къахьегамхо ва.

Тепловозашта ремонт ярах цхьаккха хIама хацар Лемина эггара хьалха цехе венача хана. Мастераца Тамазин Иван Константиновичаца болх бе дIаоттавир из. Иван Константиновича новкъосталца слесарни гIулакх кIоаргга Iомадир Лемас, караерзайир цун ерига говзалаш.

— Канаев Лема тха цеха дикагIвола болхло ва, — дувц цеха воккхагIча мастера С. А. Ходова, — моллагIа бола болх шин хаинахьа, брак йоацаш баь боакх цо.

ДIадахача шера социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар тепловозашта йоккха периодически ремонт еча цеха коллективо. Шера план 27 декабре кхоачашъйир.

Коллективо дог раьза долаш тIайийцар КПСС ЦК партега, советски халкъага даь Кхайкарал. ИйслагIча пятилетка диъалагIча, къоастамбеча шера социалистически декхараш тIа а нийца уж кхоачашдара тIатеIIа къахьегаш ба «Знак Почета» яха орден лелаеш вола Канаев Лема а, цун новкъостий а.

И. ДЖАМАЛОВ.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН—КХАЬ ШЕРА

Дикача нахах

Грозненски швейно - производственни объединене № 1 йолча филиала цхьан цехе къахьегаш я Шиповская Валентина Григорьевна. Шу чакхдаьннача тIехьагIа яьча итогаша гучадаьккхар цунна боккха къахьегама толам баккха карагIдаьннилга — пхе шера план кхаь шера кхоачашъе. ИйслагIа пятилетка кхоачашъяьхиларах цун шийна а цехерча новкъосташта а дог гIоздоаккхаш кхаъ хилар.

ЗIамига, кхувш йоагIаш йоI яр Валентина Григорьевна вурийтта шу хьалха гаьнарча Украинера Грозне кхаьчача хана. Кара цхьаккха балха - говзал яцар, цудухьа цхьа никъ харжа безам бар. Укхаза, швейно-производственни объединене, балха ера Валентина. ЙоагIашехьа а № 1 йолча филиале хьожайир из. Атта хилаизар юххьанца болх бе. ЧIоагIа чоалхане хийтар хIамаш тегилга. ХIаьта цо-м хIанзалца машина чарх а мича кхостаньй! Фу даь Iомадергда ер деррига?! Иштта яр хьалхара уйлаш.

Цхьабакъда иштта сиха ка лургйолчарех яцар йоI. Шин беррига сатем, низ, хьинар айдаь чуийра Валентина балха. Iомаде дезаш дукха дар. Духхьал шин хьинарах тийша йиса яларе хIама ца хила а мегар Валентинай. Новкъосташа гIо дора цунна, хьахьекхар мишта фу де деза, цхьадола хIама вIаштIехьцадоалаш хилча йиIий балхах дог ца эккхийта гIерташ шоашта могар дора. Иштта тIехьашка яьлар халонаш. Валентина боккъонца шин професси Iома а яь, болх бе йолаелар. Из деррига а вурийтта шу хьалха дар. Из кIезига ха яц, Валентина Григорьевнай шин дукха ха яьнна ца хиларга хьежача хIаьта а. Шийх тийша тIадилла гIулакх ледар, ца дуташ, из ханнахьа а дика а кхоачашде гIерташ оамал я Валентина Григорьевнай.

Верий барзкъаш тег из балха йолча цехе. Валентина Григорьевна — запускальщица я. Укхазара дIадолалу костюмаш тегилга. Барзкъаш доахача цехе хьадаьхачул тIехьагIа В. Г. Шиповскайга кхоач костюмаш. Шаькха а лерашца йиета а йисте, вIашагIа а еллий мастерашка дIалу цо костюм. Цо дIабеннар мара болх бе йиш йоацаш, цунах тийша ба кхыбола мастераш. Шийна тIера из бехктокхам дика кхета а беш, шин бехкагIа цIаккха а хьабе болх боацаш битац Валентина Григорьевнас шин новкъостий.

Мишта карагIдаьннад Валентина Григорьевнай пхе шера план кхаь шера кхоачашъе. Цунга шийга хаьттача, кхычар санна болх берг я из. Аз кхетаду цун эздел: шийх лаьца дукха дувца тоам хетац цунна. Дукхa дикагIа хеташ шин новкъостех, шин цехах лаьца дувц Валентина Григорьевнас.

ХIаьта цунца балха болча новкъосташца, парторганизаце секретараца дагаваьлча Валентина Григорьевнайх дувца а ала а дукха хул. Боккхача безамца дувц цар цох. Гуш да В. Г. Шиповская коллективе сий деш а, езаш а йолга. Ала деза из сий а, из безам а болх дика барал совгIа, из дика новкъост а, дика саг а хиларца даьккхалга.

Пхе шера план кхаь шера кхоачашъяьй аьлча, хеталургда Валентина Григорьевнас болх геттара сихъенна бу аьна. Из иштта дац. Цун болх зувш волчоа гургда, цо болх сатийна, сов сих а ца луш беш. Цхьабакъда, гIулакх доацаш цкъа балха тIера яьнна е цхьацца къамаьл деш латташ ха йоаь гургъяц из. ХIара балха секунда мах бе ховш я Валентина Григорьевна. Цул совгIа вурийтта шера Iоаяь балха опыт а я. ХIама зувш волча сага цу юкъа дуьха Iомадергда. Шин балха приемаш я Валентина Григорьевнай.

— Сай балха со дIаэттача кхы мел дар, нагахьа санна хиина бале цатоам а, халахетар а, долла хIама а дицдалийте, дукхьал цу сай балха яр мара уйла яц аз. Къахьегамах хул сона хулаш бола салоIам а, дика хетар а, дог а лунца гIоздувл, — дувц В. Г. Шиповскаяс.

Производствера болх боацаш дукха хул кхалнаьха гIулакхаш: кIа а, дезал а, масагIа да уж. Валентина Григорьевнай а дукха да цу тайпара гIулакхаш. ХIаьта а цхьацца общественни декхараш кхоачашде а ха лох цо.

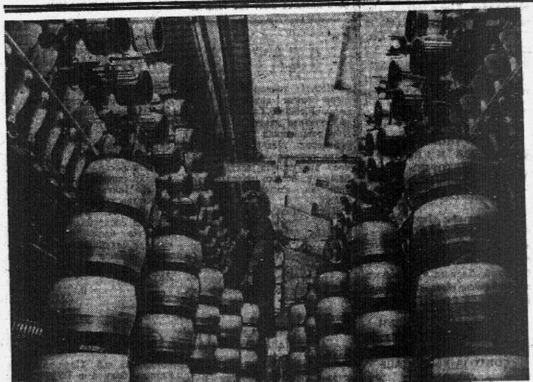
Производстве болхлой Iомабеш йола штате йоаца инструктор я из. Духхьал дIадахача 1973 шера кхаь сага шин болх Iомабаьб цо. Из гIулакх аттагIчарех дац, шин керттера болх ледар а ца буташ хьеха дезаш хилча. Иштта Валентина Григорьевнас Iомаваь укхаза къахьегаш 20 саг ва.

— Цхьан хана сайх хьарча «декхар» такха йоал со, — бегаш бу Валентина Григорьевнас. ТIаккха цIенхашта тIатох:

— Сона цIаккха а йицлургьяц сайна балха говзал енна хьехархо.

Шиповская Валентина Григорьевна дика къахьегам Ленински юбилейни мелалаца, кхыча совгIаташца, дуккахаза а белгалбаьхаб. ХIаьта хIанз шийна карагIдаьннача тийша Iе дага яц из. Пятилетка диъалгIча шера керда декхараш тIа а нйша шин новкъостаца Тримаскина Пелагея Васильевнайца социалистически яхье яьнай Валентина Григорьевна.

Л. АУШЕВА.

ЛАТВИЙСКИ ССР. Валмиерскерча кизга хьоасан заводе керда техника а технологи а караерзаяр бахьан долаш дикка лакхъяьй къахьегама овсарле. Дика лел гIулакхаш кизга хьоасан цехашка. Хьалхе леделча цеха коллективо 1974 шера шийгара план тIайийцай. Цо сопадаьд хьалха лаьрхIа хиначул совгIа 450 тони кизга хьоаса арахеца.

СУРТА ТIА: кизга хьоаса хьалустача участке.
В. ФИЛАТОВЕИ В. БУДАНЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪА ОБРАЗОВАНЕНА—ПАРТИЙНИ ТЕРКАМ

Парте XXIV-ча съезда решенеш «Кагирхой ерригъюкъарча юкъерча образованега бахарах а юкъера школа дIахо йодача хана дегIайолаярах а» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцами кхоачашбеш парте Октябрьски райкомои райисполкомои цхьадола гIулакхаш даьд юкъарча юкъерча школашта хьалхле лелаелга тоадарах царна новкъостал даран тIадерзадаь.

Октябрьски районе болх беш я 15 ээар бер деша а дагIаш 15 юкъерен 2 бархI шерен школа, хьехаш 727 хьехархо ва.

Цу бехктокхамерчен халачен балха тIа даккха гIалат доацаш дукхача шерашка къахьегарах совгIаташца белгалбаьха дукха хьехархой ба. Масала, Григорий Михайлович Маторин, Мальсагов Дашлакъий Якъуб РСФСР заслуженни хьехархой ба, 48 саг «Халкъа образоване отличник» яха значок енна ва. 4 Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни хьехархо ва, 29 хьехархо советски правительства орденаши медалаши енна ва.

Дешар хьехара а кхетам балара а гIулакха КПСС райкомо педагогически колективашта хьалхле делаю школай партийни организацешка гIолла. Цу школашка болх беш 323 коммунист ва. Из хул бергача школай болхлоех кхоалагIа дакъа. Кхойтта школе партийни бюро я. Коммунистий йиш хул бераштa дешар хьехарен кхетам баларен балха юкъе дакъа лаца, шоай ханнахьа кхоачамбоацараш белгалдаха, уж дIадахара де дезар де.

Партийни бюройи партийни комитетийи собранешка, райисполкома заседанешка увттаду школай дешаш, белгалдоах де дезараш. КПСС райкома бюрос массехказа дийцад школьни гIулакхех дола дешаш.

Уж дешаш дувцалехь школашен промышленни предприятешен болх мишта бу хьежар, царна практически новкъостал дир. Из гIулакх деча дакъа лацара юкъе ээар райкома членашн активисташи. Масала, болх беш бола кагирхой сайриййнарча школашка чуозара юкъе дакъа лоацаш 19 саг хилар, царца Грозненски локомотивни депо начальник А. Д. Костенко, РСФСР заслуженни хьехархо Г. М. Маторин, машинаькъа Грозненски отделене кадрай отдела начальник П. М. Слетков, кхыбараш а йолаш.

Уж хьежар 15 йоккхача предприятега, царна «Октябрьнефть» НГДУ, Грозненски электротехнически завод, кхыяраш а йолаш.

Гул а яь, вIашагIа а теха, анализ йир районе болх беш болча кагирхоех йола даннеш, сайриййнарча школашка къопача болхлой йолча торонашка хьежар. Совещане цу даннешка хьежар района юкъерча дешара школайи предприятейи кулгалхой. Эггара цикагIъяраш хьа а къоастаяь, КПСС райкома бюро ювца оттайир.

Иштта гIулакхаш дар бахьан долаш №№ 3, 8, 14, 15 йолча школашка сайриййнара классаш хьаелла вIаштIехьдаьлар. «Дешархошта къахьегама кхетам лулга вIаштIехьдаккхарахи царна профессиональни ориентаци ярахи» дола дош ерригача юкъарча дешара школашка дийцар. Школашка хьажара юкъеззар школай директораш, къахьегам хьеха преподавателаш, КПСС райкома членаш. Царга хьожаш берашта къахьегами дешари хьехача хьахинна дикадараш вIашагIтехар. Цу даькъе йоккха а дика а опыт Iоаяьй № 106 йолча юкъерча школа (директор Г. М. Маторин, парторганизаце секретарь А. Т. Мкртычан), Грозне станце вагонни депо (начальник Н. И. Радван, партбюро секретарь Е. Г. Малахов) коллективаша а. Цу шефаштен цар новкъостал дераштен юкъе айхха бувзам лат, вIаши дика хьож, болх яхье а баьнна бу.

Парте райкома бюро заседани хилалехьа массехк ди хьалха ялх школаи царна тIачIоагIъьяча ялх предприятеи кулгалхой шоай опыташ ювцаш вIаши дагабьлар. Юкъарчал доацаш производственни коллективашка дешархошта балха говзалаш Iомаергйолаш группаш кьаярах дийцар цар. Цига дагабаьлар № 106 йолча школаи Грозне станце вагонни депои кулгалхой. Цар къоастадир «Нефтегазпромавтоматика» опытни завода лаьрхIа йолча проектно - конструкторски бюро производственни лостам тергбола ориентационни группаш яхкара хьакъехьа.

Юххера а из дош къоастадир парте райкоме. Цига хоададир берашта профессиональни ориентаци яра гIо дергдола кхыдола дешаш а. Берашта профессиональни ориентаци ялара балха районни совет хержар.

Цу совето школай профессиональни ориентаце советий председателий семинар яьй, цу дешах йола материалаш а гулъеш уголокаш яра новкъостал дир царна. ТIайнеш йола решенеш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабу парте райкомо. КПСС райкома заседанешка е райкома отделе ладувгI ориентацех йола решенеш миштa кхоачашъю хьожаш, хьехамца а гIулакхаца а новкъостал ду. Парте райкомо хадданза теркам бу калраш идейно - политически профессиональни кийчъяра. ДукхагIбола тха хьехархой политически дешар дешаш ба. Масала, дIадахача дешара шера йийтта школера 500 саг дешаш хилар. Цар Iомайир «Керда саг хьахилийтар коммунизм хьалъяра керттерачарех цхьа декхар да» яха тема. Царна кийчъяьйр кхоъ лекторий, дика пропагандисташ. 100 гаргга волча сага Iилма коммунизма проблемаш Iомайир, 65 сага КПСС истори Iомадир, хIаьта 70 хьехархо КПСС Грозненски горкомерча марксизма-ленинизма сайриййнарча университетен педагогически знаней университетен дешаш хилар.

Цу дешаро хьехархой марксистско - ленински теорецa кийчбора, цо гIо дир берашта дешар хьехаши кхетам луши беш бола болх тоабара.

Iоаяьча опытах пайда а эцаш, укх дешара шера хьехархоша Iомаергья «Пролетарски интернационализмах бола марксистско-ленински хьехами вай замен», «Марксистско - ленински мировоззрени хьахилари дынах юхоцисараш дIадахара наькъаши», «Iилма атеизм» яха проблемаш.

Деша багIараштa долча новкъостала болх беш я лектореши семинарски группаши, оттаяь дешара планаш, доагIаш, дола литература, дешара пособеш да.

Бакъда школай балха тIа хIанз а да доккхий кхоачамбоацараш, де дезараш. Дикка дукха ба шоллагIча шера чубисараш, дешар ледара ховраш. Цхьаболча хьехархоша во ю занятеш, шоаш хьехар ледара дувз хIанзарча ханаца.

Уж кхоачамбоацараш дIадахара болх беш я парте райком, школай юххьанцара партийни организацеш, педагогически коллективаш.

Т. ЗИНОВЬЕВ,
КПСС Октябрьски райкома пропагандаи агитацеи отдела заведующи.

ТХО ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ ДА

Дешархой вахаре боккха лоархIам болаш да царна атеистически интернациональни кхетам балар. Из кхета а деш дика вIаштIехьбаьккха лелабу из болх Шалински районерча Мескерюртовски юкъерча школе.

Исторе хьехархочо Гакаев Вахас кулгалдеча атеистий кружоко чакхъяьккхар 7—10 классай дешархошта лаьрхIа «Маьлхен беттен календараш хьахилар» яхача темагIа Iилман - атеистически конференци. Дешархой Iаламцара кхетам лакхбеш дика чакхъяьлар из.

ЦIаккха айшлургдан дешархошта Брянщина партизански бригада комиссараца Георгий Семенович Купричаца вIашагIкхетар. Хьашо беваштa дийцар Даьхан тIема шерашка советски партизанаша яьхача коталонех. ЧIоагIа дог тохадолийташ дар партизанек бригадашка фаэветчикаш хиннача турпалех - пионерех дола хьаша дувцараш. Дешархошта боккха, дика кхаъ хилар немецки гIаьрахошца тIом беча майрали турпали гойташ тIом беш бригаде цхьайтта нохчоя гIалгIаш хиннав аьлча. Цигача сопам био, партизанех - межахоех материалаш гулъе, адресаш лаха.

Дешара хьалхара эх шу чакхдоалаш лакхехьарча классашкарча дешархоша чакхъяьккхар «Йовзий хьона хьай Даьхе?» яха исторически викторина. Цо чIоагIа новкъостал дир дешархошта Даьхен тIема а къахьегама а истори довза, ДикагIчарна совгIаташ делар. Иштта сакъердаме, берригача дешархоша хьинаре дакъа лоацаш чакхъяьлар Ленински комсомол хьахинна 55 шу дизара хетаяь сайре а.

Интернациональни доттагIала клуб (КИД) а я школе болх беш. Вай мехкарча городий а социалистически мехкашкарча а школашца бувзам лелабу дешархоша. Царех я Чехословаки, Венгри, Румыни, Польша, Югославн, иштта кхыйола пачхахьалкхенаш. Щоай письмош тIа киловпаша дувц школа вахарах, дешарах, шоай общественни балхах.

ХIаьта польски города Вроцлава хьехархоша Мескер - Юртарча хьехархошта доттагIала альбом дайтад. Вроцлаве болх беш я Мескер - Юрта юкъерча школе математика хьехаш хинна Одинцова Надежда Ивановна. Шин хьалха хиннача коллегашца цахаддаш бувзам лелабу цо. ХIанз Мескер - Юртара хьехархой а ба польски доттагIашта лаьрхIа альбом кийчдеш.

М. ЭПЕНДИЕВ,
Шалински районерча «Коммунизман байракх» газета болхло.

КВАРТАЛА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Доккхийи бехктокхамен декхараш да укх шера Карабулакски бурув тохара балхий управлене бурув деттараштa хьалхашка латтараш. Уж ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьяй управленерча бригадаша. Цу яхье хьалхара моттиг лелаеш я бурув детта мастер Хохоев Сослан Абисcалович керте латтача Серноводскерча № 20 йолча буровой коллектив. Укх шера хьалхарча квартала планагIа 1500 метр бурув тоха дезача 12-ча февралага кхачалехьа 1700 метр бурув а тохаш кхаь бетта задани тIеххоачашъяьй цо. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаечa бригада скважина йоаккхача тохаш дола бурув 2100 метр кIоаргаденнад.

Иштта башха дика толамаш доахаш хьинаре къахьегача бригада берригача бурув деттараштa, дIадахача шера даьхача толамий итогаш яьчул тIехьагIа, «Социалистически яхье котало яьккхар» яха значокаш еннай. Шера планагIа скважина йоаккхача тоха дезаш дола 3200 метр бурув теха а доаккхаш СССР Конституце Ди дездеча 5-ча декабре шера план толамца кхоачашъе социалистически декхараш тIайийцад цар. Уж толамца кхоачаш а деш шера планал совгIа ше бIаьш метраш бурув тохаргхиларах дог тийша я из.

А. БАКАЛЮК.

Малгобекски районера хоамаш

Бурув тохара балхий Малгобекски управлене къахьегамхой планагIа 450 метр кIоарга бурув тоха дезаш бар укх шера хьалхарча бетта. Шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь а йоаржаяь январь бетта 795 метр бурув техар цар.

* * *

Январь бетта планагIа даккха дезаш хинначул 300 тонн дукхагIа мехкдаьтта даьккхар «Малгобекнефть» управлене къахьегамхоша.

— КПСС ЦК партега, верригача советски халкъага даьча Кхайкарала, партеи правительстваи лелаеча машара политикана оаха луш дола къахьегама жоп да из, — йоах «Малгобекнефть» управлене мехкдаьтта доаккхараша. — ХIаьта укх шера тхоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара тхоай низ, хьинар кхоа дергдац оаха.

* * *

Органически, минеральни удобренешца лаьтта хьаьидара вIашагIъелла лаьрххIа отряд я «Кавказ» колхозе болх беш. Отряде я тракторашу, автопогрузчик, бульдозер.

БIаьсти юв культураш дIаювргйолча лаьтташка планагIа 7000 тонн органически удобрени йилла езаш бар цу отряда механизатораш. Из план дукха тIеххоачашъяьй Кхашка хIанзле 11 ээар совгIа тонн органически удобрени йиллай.

Къаьстта дика къахьег механизатораша Ф. Козловске, П. Катыгроба, С. Шовхалова, А. Иванова.

ХIанз органически минеральни удобренешца хий дехка культурни даьгIенаш хургйолча кхашкара лаьтташ хьаьидеш ба механизатораш. ХIара гектара 60 тонн органически, 8—10 центнер минеральни удобренеш кхачийта техI.

М. ДАСКИЕВ.

* * *

Хьалха хIара отделене яр доакъар Iалашду бригада Малгобекски района «Ингушский» совхозе. Цхьабакъда цар кара кIезига техника, лаьтта хилар бахьан долаш пайда лацар цу бригадашка. Цудухьа укх шера доакъар Iалашдара лаьрххIа бригада вIашагIъеллай совхозе. Цунна керттe оттаваьв йоккха балха опыт йола механизатор Белхароев Идрис.

Бригада кара дукха техника, доакъар Iалашдеча хиланза яргйоаца инвентарь я. Доакъара даьохIа хьажкIаш, цкъа дIайийча цхьан а дукхача а шерашка тIаювла баьцаш, кхыйола культураш дIаера лаьтта хьакъоастадаьд.

ХIанз шоашта енна техника, инвентарь тоаеш, органически удобренешца доакъара культураш дIаера хьакъоастадаь лаьтташ хьаьндеш къахьегаш ба механизатораш.

М. БОКОВ,

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 16 февраль, 1974 шу.

ПОЛИТИЧЕСКИ САКХЕТАМ ЛАКХ А БЕШ

ИйслагIча пятилетка дийлаIча, къоастамбеча шера доккхий а бехктокхаме а декхараш латт тха бурув деттача болхлошта хьалхашка. 36 эзар метр бурув тоха деза цар, 5 скважина яьккха а яьккха, болх бергболаш дIаяла еза. Из декхар кхоачашдара кхы а чIоагIагIа лакхде деза болхлой къахьегама хьинари политически сакхетами. Цу хьакъехьа боккха лоархIам болаш да кадрай политическии экономически дешар. Укх шера массе а тайпара дешаш 600 гаргга саг ва тха.

Цехий партийни организацешка болх беш я 4 политшкола, 5 марксизма - ленинизма лардий школа, КПСС истории политически экономеи семинар, «Экономически знаней лардаш» яха 7 юххьанцара политшкола (болхлошта), «Экономикаи производствана доал дареи лардаш» яха 3 школа (юкъерча звеной кулгалхошта), коммунистически къахьегама 8 школа, управлене кулгалхошта КПСС райкоме «Экономикаи производствана доал дареи лардаш» яха а Грозненски мехкдаьтта институте «Социалистически производствана Iилма маяххара доал дара лардаш» яха курсаш.

ДIадахача шера сентябрь бетта хиннача управлене партийно - боахамеи профсоюзнии собране дийцар КПСС XXIV съездеи парте обкома X пленумеи решенеша маяххара 1973—1974 дешера шу дика вIаштIехьдаьккха чакхдаккхара ле дезараш. Уж дийцар ерригача партийнии профсоюзнии группашка а. Партийни комитетера 30 саг вахийтар цехови партийни организацешта новкъостал де. Уж хьалхарча занятешка баха а хилар. Цига хиннар 1973 шера 7 декабре дийцар партийни комитете.

Цо хьахьекхар дуккха а дуккагIйолча школашкеи семинарашкеи занятеш дика вIаштIехьаьха а нах дика деша хьаухаш а хилар. Царех я А. В. Суровецкийи О. В. Смехнови пропагандисташ бола экономически школаш, Х. Т. Шаиняна хьеха экономически семинар, кхыяраш.

Цу занятеша хьахьекхар ладувгIарий политическии экономическии дешарцара безам лакхбалар а. Занятешка дика Iомадир КПСС-и Советски пачхаьлкхени арахьарча политика дешаш, машар безача низий Дерригдунеи конгрессе новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл.

Дешар дика вIаштIехьдоаккхаш а цуя идейни чулоацам лакхбеш а кIезига хIама даьдац тха кадраша. Бакъда партийни комитето цехий партийнии профсоюзнии организацешкара, боахама кулгалхошкара хьадийхар экономически дешар дикагIа кийчделгеи из дуккагIа пайда боалаш хулгеи. Кадрашта экономически дешар гIомаделга производственни коллективай практически декхараш производствана доал делга эргадоаккхаш тоадара беча балхацеи айхха дувзар духьа школаштеи семинараштеи новкъостал де тIачIоагIйир управлене отделаши службаши. Уж занятешка дакъа лоацаш хургья, программни дешаш пропагандисташта а деша багIарашта а кIоаргагIа довзара, уж управлене миштта кхоачашду хара новкъостал дергда. Уж да социалистически яхь вIаштIехьъяьккхар, къахьегама овсарле лакхъяра наькъаш: технически прогресси производства эффективности яхараш а кхыдараш а. Уж да деша багIарашта хIара денна нийслуш дола дешаш.

Иштта йолча практикас шолха пайда баьб: цкъа - дале, лакхбеннаб занятей идейни боарам, деша дуккагIа ух нах, шоалагI-дале, программий материал Iомаеча хана деша багIараша цу е воких дешах лаьна замечанеш ю, предложенеш уттаю. Царех тIехьагIа пайда эц. Масала, планагIа юкъеоллаю керда техника, бурув тохара балхий график миштта кхоачашъю хьож, кхыдараш ду.

«Къахьегамхошта экономически образовани лулта тоадарах» болча КПСС ЦК сопам тIа оттадаьд экономически дешара хьадда дола декхараш, производствай боахама доал дареи ерригача звеношка кадрашта экономически дешар хьехара цаI йола система хьаяра бола лостам белар партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешта.

Тха партийни комитето профсоюзнии боахамеи организацеша цхьана кхоачашду экономически дешар хьехара декхараш. Экономически дешар хьехара гIулакхага хьожаш йола совет вIашагIтехай тханцига, управлене керттера инженер нов. Д. И. Камышенко керте а латташ. Цо айхха бувзам лоаттабу цехий партийнии профсоюзнии организацешца, боахама кулгалхошца, районни инженерно - технически службай производственни гIулакх дара база, вышкомонтажни цеха, кхыча производственни подразделеней пропагандисташца.

Оттаяь йолаш и тха коллектива экономически образоване перспективни план. Кадрашта экономически образовани ялара дешаш оттадаьд специалисташ курсашка кийчбара плаанаш тIа. дикагIйолча опыта школашка, масаза болх беш йолча производственни совещанешка.

Цу дерригане а гIо ду мехкдаьтта лехача тха болхлой политически сакхетам лакхбара, экономически дешарах дикагIа пайда балара. Цунах пайда боал дуккхача производственни коллективай практически балха.

Масала, хьаэцаргья вай «Буруиная № 1» яха производственни коллектив. Из дика къахьегама дисциплина йолаш коллектив я. Иштта из хилара кIезига лоархIам болаш хиландзар бурув деттарий политически экономически дешар.

Укхаза я экономически знанейи коммунистически къахьегамеи школаш, бурув детта мастер, техник А. В. Суровецкийи буровой начальник, инженер У. З. Шидиеви керте а латташ.

Цар хан-ханнахьа ю занятеш, дика деша хьаух, нах, Iомадецадар айхха коллектива декхаращца дувз. ДIадахача шера план цу коллективо 150 процент гаргга кхоачашйир, ах миллион сом гаргга ахча кходир.

Дика дIадоладаьд цо ер шу а. 13 январе техадаьккхар проектах доагIа 6500 метр кIоарга бурув. Из республике меттел Кавказе а эгара кIоаргагIа теха бурув да. Цунна «Грознефть» объединене дикагIйола бурув тоха бригада» аьнна цIи еннай.

Къаьстта теркам тIабохийт оаха пропагандисташ бола нах дикагIбараш хилийтара. ХIанз тха волча 30 пропагандистах 70 процент коммунисташ ба, хIаьта царех 25 кулгалхой бола нах ба.

Цар дешар дикагIа хьехара доккха теоретически методически новкъостал хиннад парте обкомеи райкомеи хиннача семинарех. Цар шоай творчески планаш уттаю. Пропагандисташа цар тIа уттаду дешара чулоацам тоабара дешаш, дешарах дикагIа пайда баргбола, деша багIарий общественни сакхетами къахьегама хьинари лакхде гIерт.

Пропагандиста иштта ще оттаеча плана тIа лерхI укх 1973—1974 дешара шера деша волча хIаранега шин коллектива болх тоабергбола предложени оттаийта, деша багIарашка коллективашка а бахача наха юкъе а докладаши беседаши яйта. Цу наькъо политическии экономическии дешар практически декхаращца дикагIа дувзаргдолаш санна хет тхона.

Масала, экономически школа кулгалхочо М. М. Абиева (производственни гIулакх дара база) шийна хьалхашка уттаду деша багIараша къахьегамца коммунистически гIулакх долаш хилара тIехьара нхь дегIайовлаяра, производства торопаш хьалахара а царех пайда эцара а дола декхар.

Мехкдаьтта лохаш болча тха берригача болхлой уйла тIайнрза я 1974 шера план толампа кхоачашъяра. ХIаьта кадрашта политически экономически дешар хьех тха пропагандисташа из кхоачашъяра новкъостал хургдолаш.

В. БЕЛЕЦКИЙ,
бурув тохара Грозненски управлене парткома секретарь.

БРУЦЕЛЛЕЗ ДIАДАККХА ДЕЗА

ХIанз хьайбашта дукхагIа дIа-хьа дувлача лазарех да бруцеллез яха лазар. Цу лазарах цамогаш хул масса дола тайпа хьайбаш. Из царгара наха хьа а доал. Къаьстта сага могашала кхераме я бруцеллезах цамогаш йола гаьзарий, жа.

Боахама Iалаьмата доккха зе ду цу лазара. Из хиннача ферме Iаьсий, хьакхий хурскаш, Iоахарий кIезигагIа хул, бруцеллез долча Iатто лу шура, жена тIера доаккха тха кIезиглу, фермашкара племенной болх талх.

Бруцеллезана къовсам лоаттабеш дукха зе хул.

Из лазар дIадоаржаду дукхагIдолча даькъе лазар долча бежано хи тIа, ше латтача помещене, даьгIенашка.

Арахьарча средаца тоъал дукха ях лазар хулийта бруцеллезни палочка. Иштта, масала, лаьтта бруцеллаш 40—100 дийнахь ях, хIаьта хи чу 72—114 дийнахь.

Бруцеллез доаржадара кхераме я из лазар долча доахан шура. Из йнача сага а хьайбана а лазар хилар кхерам ба. Лазар хулийта палочка шурийла 6—8 дийнахь, даьттала 67, кIолдаца е нахчаца 42 дийнахь ях.

Бруцеллез дола доахан долча фермашкара шура лазар доаржадергдоацаш кийчъяь дIаувза еза. Геттара чIоагIа из лазар даьржача фермашкара шура ше йолча тайпара молзаводе дIаозаш, Iаьсашта мелаеш моттиг нийслу.

Масала, дIадахача шера Шалински района Ленинеи Куйбышевеи цIерагIча колхозий бруцеллезни изоляторашкарча шура боахаме обезвреживанина еш цхьан юккъа Гудермески молзаводе дIакхахьийтар. Из де йиш йолаш хIама дац.

ДукхагIйолча хана ферма коа из лазар чудахь из лазар долча хьайбаша. Цудухьа керда ийца хьайбаш 30 дийнахь карантине лоаттаде деза, бруцеллез дий-дециий хьажа веза, цул тIехьагIа мара ферма доахах дIатоха мегаргдац.

Сунженски района «Заветы Ильича» яхача колхозе дуккхача шерашка бруцеллез долаш бежан хиннадар. 1972 шера дуккхача юрташка бахача нахагара 256 бежан ийцар боахамо. Карантине дIа а оттадаь, уж цамогаш дий ца хьожаш ферма дохах дIатехар, хIаьта царех цхьадараш бруцеллез долаш дар. Из бахьан долаш колхоза дуккхача доахана из лазар дIадаьлар. Иштта дера из лазар Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозе а.

Могаш дола бежан цамогаш дараш долча ферме чудахийта мегаргдац. Соахка Гудермески района «Дружба» совхозо ийца доаладаь шинараш лазар долча ферме чудагга бокъо йийхар совхоза директора района керттерча ветеринарни лорагара. Цо бокъо ца елча и. Хатуев из дош дахьаш республикански ветеринарни отделе вера. Укхаза а бокъо ялназаф цунна.

Иштта шийна бокъо ца лушше могаш дола шинараш цамогаш дола доахан долча ферме чулаьхкар и. Хатуева.

Боахамера доахан могаш хилийтара боккхача лоархIаме да фермашка ветеринарно-санитарни бокъонаш ледаяр. Хала хете а, масса хана кхоачашъяц уж бокъонаш. Цхьайолча фермашка дукха кхо латт, кхоачамболлаш яц дезинфекци.

Фермашкара доахан бруцеллезах цIендара боккхача лоархIаме да къона хьайбаш къаьстта кхоабилга. Могаш долаш хьахинна Iаса лораде деза. Цу гIулакха гаьна даха деза уж лазар долча фермана. Итт ди даллалца ший наьна шура мелае мегаргья цунна, тIаккха мелаер могаш долча доахан яр е пастеризаци яь хила еза. Цамогаш долча доахах хьахинна Iаса фуна дита мегаргдац. Чу а кхоабаш дулха дIатела деза.

Сиха цамогаш хул къона доахан. Цудухьа къаьстта Iулаш деш лорадеш леладе деза шинараш. Дуккха боахамашка хIанз къоаста а даь леладац шинараш. Дукха моттигаш и къаьнача доаханца цхьана шинараш леладеш, из бахьан долаш лазар хьадоал.

Бруцеллез дий-дециий хьожаш каст-каста тахка деза колхозий, совхозий фермакшара, бахача наькa доахан. Лазар гучадаьна бежан сиха де деза, хIаьта нагахь санна уж дукха хуле изоляторе хьожале деза.

Доахан кIезигдалар ца дезаш цхьадолча боахамий кулгалхоша дIадахаца лазар кхийтта доахан. ЧIоагIа кхераме да Iулацара хьакъоастацадеш доахан леладар. Цхьадолча боахамашка из дукха теркалца деш кхыдарашта цамагар доврижалеш Iулаца леладу уж. Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза шоллагIча ферме иштта доахан леладарах деррига хьайбаш цамогаш хиннад.

Массехк шу хьалха Шелковской района колхозий шурийтоварни фермашкара доахач бруцеллезах цIендаьд. Цу гIулакха доккха новкъостал хилар цамогаш дараш лела а ца деш дулха дIачудаларах.

Дуккхача шерашка цу лазарца къовсам лоаттабора тохкам беш, цамогаш дараш доадеш. Цох кIама хилацар. Жа фермашка хьал во дар. Тохкам бича дукхача жена лазар хилар гучадоалар. Дукха Iовхарий довра.

Царца болх беш бола дукха нах цамогаш хулар.

Лазар дIадаккхара кхоачашъеча мероприятешта юкъе йихьар бруцеллеза духьаларча вакцинаца жена прививка елга. Из дале цамогаш дараш дIакъоастадора. Вакцина тохар лазар доацараштa. Из массехказа дора.

Уж мероприятеш чакхъяхарах Шелковской, Наурски района дерригача боахамашкара доахан лазарах цIенделар.

Иштта цIенъю хьакхий фермаш а цу лазарах. Шелковской района «Коминтерн» колхоза хьакхарчашта лазар хилар карантинии мероприятеш йиза кхоачаш ца ярах. ЧIоагIа даьржар лазар. Боахама кулгалхошеи ветеринарни специалисташеи хьакхарчаш ерзаяра мероприятешта план а оттаяь деррига низаш орцагIдаьхар лоаццача хана из лазар дIадаккха. Иштта цу лазарах цIенйир Наурски района «Россия» яхачеи Ленина цIерагIчеи колхозий фермаш.

Хала хете а, массанахьа а цIенхаштта уйла тIаяхийтац цу гIулакха.

Наурски района «Терский» совхозе, Грозненски, Сунженски, Гудермесски районий цхьадолча боахамашка хоадам боллаш дола гIулакх чакхдаккхац бруцеллез цIендаь дIадаккхара.

Практико хьахьекхад цу лазарца цIенхаштта къовсам лоаттабеча боахамера бруцеллез цIендаь дIадоаккхилга.

Гаргарча шин-кхаь шера республика боахамашкара бруцеллез цIендаь дIадаккхара бехктокхамера декхараш латт боахамий кулгалхошта, ветеринарни болхлоштеи специалисташтеи хьалхашка.

Г. ЧЕРЕМИСИН,
Нохч-ГIалгIай Iилма тохкама ветеринарни станце эпизоотологеи микробиологеи отдела заведующи, ветеринарни Iилмай кандидат.

МОСКВА. Ленина орден лелаю С. Я. Жука цIерагIа йола «Гидропроект» яха Ерригсоюзни проектно - лахара а Iилман - тохкама а институт — Советски Союзерча проектни организацешта юкъера йоккхаерг я. Цига оттаьна Волжско - Камски каскада, Асуански гидроузла (АРЕ), Днепр, Ангара, Енисей хиш тIарча, Кавказерча, Юкъерча Азерча, СССР кхыча доакъошкарча гидроэлектростанцей проекташ.

Цунна чуйоагIа массехк йоккха специализировании лабораторш. Гидравлически лабораторе Iилмахой ба хIана хьалхе лерхIарча Саянски, Богунски, Токтогульски, кхыйолча йоккхийча гидроэлектростанцей моделаш тохкамаш беш. Иштта дIадоладьд Азовски ферда хин дарра нийсаран дола хьалхара тохкамаш а.

СУРТА ТIА: боккхагIбола инженераш Т. Николаевай (аьрдехьа) Т. Лозинован — болх беш йолча Саянски ГЭС-е.

В. ЯНКОВЕИ,
Н. АКИМОВЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ГIишлонхой дика гIулакхаш

Республике дика йовзаш я Социалистически Къахьегама Турпалхочо Халжиев Шамсуддина кулгалдеш йола комплексни бригада. Бригадашта юкъе толашагIа йола бригада лоархIаш я из номер йиъ йолча гIишлой - монтажни управлене. Доккхийча къахьегама толамаша чакхдаьккхад цу комплексни бригада коллективо ийслагIча пятилетка, кхоалагIа, хоадамбеш дола шу. Сихеи говзал йолаши ду цар шоаш деш дола балхаш. ХIанз из бригада Грозне Ленина цIерагIча улице 125 квартира йола пхеэза вIаштIардаь цIеноа хьалдеш я. Массехк къаман болхлой ба укказа къахьегаш. Цхьабарт-цхьоагIо йолаш коллектив я бригада. Иштта из коллектив хилар бахьан долаш къахьегама толамаш а цун дика да.

«1974 шера хьалкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъяра промышленноста, гIишлошъеча, транспорта болхлоща Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаяра» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК баьча соцама жоп а луш шера плани тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашде лаьрхIад комплексни бригада. Бригаде къаьстта дика къахьегама толамаш доахаш, шоашкара масал гойташ хьабоагIа каменщикаш Кабанов Виктор, Мартыненко Андрей, плотникаш Чербицкий Николай, Гакаев Шаьпа. Цу бригаде маIача наха нийсса дика къахьегаш ба кхалнах Погорелова Ольга, Юсупова Марижа, иштта кхыбараш.

О. ШАДИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Съездага кийчлуш я ДРВ профсоюзаш

Тахан ший мугIарашта юкъе миллиони виъ бIаь эзари гаргга член волаш йола Вьетнама профсоюзий Федераци — Вьетнама Демократически Республика эгара дукхагIа нах юкъе болаш йолча организацеех цаI я. Вьетнамски профсоюзаш хаьинна дукха хь еце а. кIезига опыт Iоаьнн цар: тIом лаьттача шерашча а машара дешошка а укх массаза а Вьетнама къахьегамхой Парте тешаме гIончий хиннай.

— ХIанз, машара хьалашка, эгара хьалхара гIа боахаш да тхо кердача этаперча профсоюзни гIулакхий керттера дешаш кийчдара даькъе, — аьлар Федераце генеральни секретара Ле Вана АПН корреспондентаца ше къамаьл деш.

Вьетнама Профсоюзий Федераце исполком чуйолча здане да тхо къамаьл деш, цига цун генеральни секретара дувц мехка къахьегамхой массови организацена хьалхашка латтача проблемай хьакъехьа. Феврале гулъе лаьрхIача шоай кхоалагIча съездага кийчлуш я вьетнамски профсоюзаш. Цу хана, массаза а санна, итогаш ю, дIахора декхараш белгалду.

Вьетнамера тIом соцабареи машар юхаоттабареи хьакъехьарча Парижски соглашенена кулгаш яздаьчул тIехьагIа дIадахар деррига а цхьа шу мара дац. Цхьабакъда цу юкъа а дукха хIамаш даьд. Нагахьа санна тIема шерашка керттера уйла эскара эшача гIулакхашта тIайохийташ хиннаяле, хIанз Федераце керттера уйла тIайохийт парте хьалхашка оттадаь керда декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагIбахара, предприятешка къахьегама овсарле лакхъяра, производства процесс сихъяра, экономически Iилма - технически знанеш караерзаяра.

Мехка къахьегамхой материальни духовнии вахара керда ча хьалаша къаьстта гIулакхаш а дIадех профсоюзни балха боарамгара. ХIара болхлочо шийх предприяте бокъонца вола да лоархIаргвола, производствана доал деча хьинаре дакъа лоацаргдола, ший бокъонаши декхараши кIоаргга кхетадергдола гIулакх данза даргдац.

Социализм хьалъеча хана къахьегама хьинар массе метте лаккха айделга вIаштIехьдаккха аьнна ПТВ ЦК-ас даь кхайкарал хьал а лоацаш, Вьетнама профсоюзий Федераце мехкарча къахьегамхой шера социалистически яхь йоаржаяьй. Къахьегама овсарле лакхъеи балха ха кхоеи, къахьегама дисциплина чIоагIъе, технологически инструкцеши кхерамзлеи техникеи йиза кхоачашъе, материалаш мамогга дукхагIа кхое, социалистически доалахьара хIамаш лораеш лелае яхаш лозунгаш а долаш дIахьош я из.

— III-ча съезда накъайолхаш, профсоюзни организацеша дикка чIоагIагIа дакъа лоац предприятешта доал деча, — яхаш дувц Федераце генеральни секретара. — Алхха укх тIеххьарча хана производство, технологически процессаш, экономически управлени тоаяра тIаерзаяь ши бIаь эзар совгIа предложени еннай заводашкеи фабрикашкеи. Царех дукха а дукхагIъяраш чакхъяькай.

ВIашагIъехкаш я технически общеобразовательнии знанеш лакхъю кружокаши курсаши, лекцеш ешилга вIаштIехьдоах. Общественни хьисапе занятеш ераш кийчо дикагIа йолаш бола болхлой, производстве хьалха латтараш, инженераш, техникаш ба. Къаьстта уйла тIайохийт болх беча кхалнаьха дешара: занятешка аха царга йиш хилийтар духьа предприятешка вIашагIъехк бийсашка а боалх беш йола детсадаши яслеши.

Производстве хьалха латтараштa алапел совнагIа ахчаш тел экономически гIойленагIа йола рационализаторски предложенеш теларах, ах шереи шереи планаш тIеххкоачашъярах. Цул совгIа, мехка а доазол дехьа а салоIача цIеношкеи санаторешкеи аха путевкаш тел хьалха латтача болхлошта.

— ДРВ къаьстта лоархIам бу, — белгалдоаккх Ле Вана,— советски профсоюзаша чакхдоахача гIулакхий массе тайпарча доакъошка — социалистически яхь къахьегам лорабелгеи вIаштIехьдоаккхача, клубни балха тIа, предприятешка профсоюзни кепайоазуви медицински гIулакхи вIашгIехьдоаккхача — Iоаяь опыт Iомаяра. Доккха новкъостал ду тхона ВЦСПС-о тха Федераце дунеи халкъашта юкъера гIулакхаш шерра доаржадара а.

Парижски соглашенена кулгаш яздаьчул тIехьагIа дIадахача цхьан шера фин мехка профсоюзни организацеша дикка чIоагIдаьд шоай бувзамаш. Цхьана кийчъеш я, белгала аьлча, балха опыт хьаIомаяра профсоюзни организацей делегацеш дукхагIа дIаюха ухийтилга оттадаь йола 1974—1975 шерашка вежарашта цхьана гIулакхаш леладара план. Цо шеко йоацаш цов къоастал дергда шинна а мехка профсоюзий гIулакхаш тоадара.

Таханара Вьетнама Демократически Республика — из я цхьатарра гIирсаш хьалдеш латта йоккха майда, хIаьта цу тIа Вьетнама къахьегамхой. Парте кулгалца халкъо хьалъю социалистически общество. ХIаьта цу балха тIа боккхача лоархIаме я ший III-ча съезда накъайода Вьетнама профсоюзий Федераци.

Ю. ЧУРЬЯНОВ,
АПН соб. корр.

Ханой.

ИНДИЯ. Советски Союза технически новкъостаца Пенджаб хи тIа хьалъяьхаь 1,200 эзар киловатт низ бола Бхакра - Нангал яха гидроэнергетически комплекс. Цо мехка хьа мел йоккхача электроэнерге ийслагIа дакъа.

СУРТА ТIА: Сатледж яхача хи тIа Бхакра плотина.

ТАСС фотохроника.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ХЬИСАПАГIА ЛАЬТТА ЛЕЛАДАРГА БОДАЧА НАЬКЪА ТIА

Вай мехка овлангарча аграрни эргалонашта эгара хьалхара юхь дIайолаяьй 1917 шера хиннача Октябрьски революце Советски пачхахьалкхе хьахиннача эгара хьалхарча дийнахьа тIанийцача «Лаьттах долча декрето» дIадаьккхад лаьттан частни доал. Исторе чухь духхьашха дерригача халкъа юкъара доалахье я аьнна хьакхайкадаьд лаьтта.

Советски Iаьдало ахархошта дIаденнад хьалха дукхача лаьттай даьшка хинна 150 миллион гектар лаьтта, Iалаьмате дукха кечалаши доахани. Цхьабакъда дерригаш а дIаданнадац лаьтташ къаьсткъаьста пайда эцарашка. Цу хана дикагIйола юртбоахама кечалаш, племенной доахан леладеш хиннача йоккхийча помещикий имений дарда тIа хьае лаьрхIад совхозаш, юртбоахама артелаш, коммунаш.

Советски Iаьдал даьнна шу доаллашехьа а юрта керттерча хьал тIа дIаэттар кагий ахархой боахамаш, дукхагIча даькъе середнякий дараш. Цхьабакъда, ахархоша даь дехар кхоачаш а деш, Советски пачхаьлкхено ше хьадаьха лаьтташ сискал юарашка хьежжа нийсдеш дIадекъаро хIаьта а проблема бокъонца къоастаьяц. Кагий товарни производство белгалдарча даькъе юрта капиталистически элементаш шийча йолаш а къахьегама овсарле лоха хилар бахьан долаш юрта боахам дIахо дегIабоалабара новкъарле еш а яр. Цу тIа а, граждански тIома кхыча мехкий интервенции бахьан долаш юрта геттара мелъеннай юртбоахама производство, хIаьта из бахьан долаш ира эттар продовольствении проблема. Цу хьалашка ший аграрни политика хувцанза ялайзар Советски пачхаьлкхе.

Юрта боахам юкъара бердабара тIахьожабаь никъ лаьцар Советски Iаьдало. Из никъ хьахьекхаб «Социалистически землеустройства хьакъехьарчеи социалистически хьисапагIа лаьтта леладарга довлара де дезарий хьакъехьарчеи Положене тIа». Из В. И. Ленин керте латтача къаьсттача комиссе отта а яь, 1919 шера 14 феврале тIанийцар. Цу тIа къоастамболлаш белгалбаь хиннаб юрта боахам дIахо дегIабоалабара никъ. белгалдаьд лаьттах къаьст-къаьстача наха пайда эцара формашкара къахьегам кIезигагIа дIа а болаш юртбоахама продукци дуккагIа яха йиш хулийтаргйолаш йолча общественни формашка довланза дарг ца хилар.

Положене тIа иштта оттадаь хиннад цу формашка довлилга практически чакхдаккхара тIадерзадаь дукха гIулакхаш а. Документаш тIа белгалдоаккхар, юртбоахама фонда лаьттах эгара хьалхарча аргIанна совхозаштеи коммунаштеи эшача гIулакхашта, шоллагIча аргIанна — къахьегача артелийн товариществайн гIулакхашта, кхоалагIча аргIанна — «единоличнии доалахьа лаьтташ дарашта бахара кхоачам бара гIулакхашта» пайда эцаргхилар.

Цу тайппара, эгара хьалхарча моттиге дIаотадир общественни боахамаш. Документа тIа белгалдоаккхар, «къаьст-къаьста лаьттаех пайда эцара деррига тайпаш ханнеи дIадоалалаш латташи ларкIа дезаш хилар».

«Социалистически землеустройства хьакъехьарчеи социалистически хьисапе лаьтта леладарга довлара де дезарий хьакъехьарчеи Положене» законодательни наькъаца Советски Россера юрта боахам дегIабоалабара керттера лостам чIоагIбаь Iанзар. Цо иштта белгалйир из декхар кхоачашдергдола керттера методаш, лаьтташта цхьана обработка яра юкъара дерзадаьча боахамий — совхозий, коммуной, товариществай — бе-беча тайпай организационни структура кийчъяьй. Цул совгIа Положене тIа маярра къоастаяьй цу боахамашта доал дара епособаш, пачхаьлкхен учреждениеша, Iаьдала моттигерча органаша царца леладеча гIулакхий тайп-тайпара оагIош. Масала, лаьтта леладара Халкъа Комиссариата тIадуллар юкъара дерзадаьча боахамашта, уж фуца, машинашца, доаханца Iалашдара мамогга новкъостал делга.

Декрето чIоагIгIа уйла тIайохийтар пачхаьлкхен юртбоахама предприятеш шеръяра. Советски боахамаш, йоахар цу тIа, вIашагIдохк укх гIулакха: а) юрта боахамера къахьегама овсарле лакхъяреи пайда эцаргбола лаьтташ шердареи наькъаца продукташ тар ма лу дукхагIа алсамъяхара, б) тIа-тIа дукхагIа коммунистически хьисапе лаьтта леладарга довлара хьалаш кийчдара, в) агрономически центраш хьаяраи дегIайоалаяраи.

Цу кхаь пункта тIа къоастамболлаш хьахьекхаяр совхозни гIирсаш хьалдара даькъера пачхаьлкхен политика. Советски Iаьдалга шийна эшача боараме продовольстви, промышленни бедал йоахаргIола бокъонца йола ялата, дулха фабрикаш а хинна дIаотта езаш яр пачхаьлкхен предприятеш. Цхьабакъда цунца кхоачаш хинна доалаш дацар совхоза гIулакхаш. Уж бокъонца йола, йоккха социалистически производство леладергIойленагIа хилар ахархошта хьалхадоахаргдолаш йола социалистически хьисапе боахам лелабу школаш хила езаш хиннай, хIаьта царех уж хила а хиннай.

Вахаро хьахьекхад 55 шу хьалхагIа тIанийцача «Социалистически землеустройства хьакъехьарчеи социалистически хьисапе лаьтта леладарга довлара де дезарий хьакъехьарчеи Положене» дуккха юкъара выводаш бакъ хилар. Из чакхйоаккхаш Iоаьча опытах В. И. Ленина тIехьагIо пайда ийцаб гIоръяьннача кооперативни плана тIа болх беча хана. Из план чакхъяккхаро йиш хилийтар юрта боахам чIоагIгIа механизировании доккхий юкъара дерзадаь боахамаш — колхозаши совхозаши — хьадара наькъа тIа баккха.

Виктор ОГУЛЬЧАНСКИЙ.
(АПН).

Япони: бIаьстан, дуIа хьалехьа

«Инфляци цIенъяь дIаяккхар дех оаха!», «Алапи дикка лакхдайтаргда вай!», «Коталонца чакхъяргья 1974 шерара бIаьстанара болхлой наступлени!».

Цу тайпара лозунгаш а долаш, 1974 шера бIаьстанара къовсам чакхбоаккхача объединении комитето гулъяь къахьегамхой йоккха митинг хилар январь бутт боаш токийски парке. Митинге дакъа лоацаш хиннача 56 эзар сагага ше къамаьл деш, Японе профсоюзий Генеральни совета (СОХИО) председатела Макото Итикавас профсоюзий берригa членаш тIахьийхар монополешта духьала болалургболча къовсаме хоадамболлаш йола котало яккхар духьа халкъьацара цхьоагIо чIоагIъяра.

Объединении комитето хIанзле а оттаяй къахьегамхоша шоай бокъоний гадаккхар духьа цхьана чакхдоаккхаргдолча гIулакхий кампане программа. Цун балха юкъе дакъа лоац СОХИО а Гюрицу Рорэн а, тайп-тайпарча демократическии прогрессивнии организацеш а, хIаьта иштта Японе кхо оппозиционни парте а: коммунистически, социалистически, Комэйто а санна йола мехка керттера профсоюзни центраш чуйоагIача 180 профсоюзо. Укх шера массазарчул цхьа бутт хьалхагIа дIайолаеннай кампани. Цун юххьанцарча этапе, Мэйдзи яхача парке хургйолча гуччахьарча митинге, къахьегамхоша дIадехараш предпринимателашца переговораш яра наькъаца кхоачашделга вIаштIехьдаккха хьожаргба. Цхьабакъда, хIанзле а хоаш да, профсоюзаша яхар японски бизнеса викалаша дIатIаэцаргдоацилга, цудухьа февраль бетта тIехьарча деношка бIаьстен къовсама шоллагIча этапага довлилга оттаде лерхI. Из 10 марта чакхъяла мегаш я. Цу хана берригача мехка къахьегамхой массови демонстрацеш хургья объединении комитето кийчдаь лозунгаш а долаш: юкъера лаьрхIача къахьегамхой алапи 30 процент лакхделгеи хIамай маьхаш халданза лакхлуш хилар бахьан долаш из дIахо хIара кхо бутт массаза боал лакхделгеи; пачхаьлкхен гIулакхаш тIа болча наха забастовкаш е бокъо лулга; балха ди лоацделга; хьабе болх ца хиларах тела пособеш алсамдоахилга; къоаналла тела эгара кIезигагIа дола пенсеш 60 эзар иен оттаделга.

25 февралера 5 мартага кхаччалца хIара денна японски парламента хьалхашка демонстрацеш хургья берригаш а лаьрхIача миллион совгIча саго дакъа а лоацаш. I-ча марта е лаьрхIача массови забастовкана меттел, 1974 шера къаман бюджет ювцаш болча парламентарешта цар дагалохийта деза халкъа саггота эшаш дола хIамаш.

21 мартера 31 марте кхаччалца Японе ерригача 47 префектуре гIолла чакхъяргья бIаьстанарча наступлене кхоалагIа талгIи.

Цхьабакъда бокъонца чIоагI а енна дIаоттаргья из апреле. 5 арреле дIайолае лаьрхIад маларра аьлча мехка транспорт, бувзам, экономика кхыдола лоархIамегIара доакъош юкъагIдоахаргдолаш йола частни предприятешкарча болхлой дерригача къаман юкъара 8—10 ден забастовкаш.

Укх шерарча бIаьстан къовсама башхало санах латт аьлча, из лакт. профсоюзаша дIадехараш дуккхача даькъе кхыча массови организацеша шоашта хьалхашка уттадеча декхаращца цхьана тарлуш хиларах. Цу организацеша профсоюзашеи оппозиционни партешеи дакъа а лоацаш айхара хьалаш тоадара тIехьарча къовсама къаман комитет вIашагIъедлай. комитето правительствагара дIадийхад эгара саготагIа эшаш йолча хIамай маьхаш кхы лакх ца долийтилга, ерригача компаней склалашка дадача товарий спискаш кепайоазон тIа арайоахилга, юкъерчеи кагийчеи предприятешта кредиташ лулга.

Предпринимателаш чIоагIа духьалбаьнаб къахьегамхоша дIадехараштa. Японски предпринимателий ассоциацей федераце (Никкэйрен) хьакхайкадаьд, алапи тIатохаргхиларах вIалла къамаьл хила доагIаш а ца хилар. Йоккхача бизнеса викалий цу штабо тIахьийхаб инфляци халонаш предпринимателаштеи болхлоштеи юкъе «нийсхонагIа» дIаюха екъара, хIана аьлча, йоах цо, алапи лакхдича продукцена мах IотIатоха безаргба, хIаьта цо кхы тIа а инфляци дIахо кIоаргъергья». Японски монополеша моттийтеи шоашта йолча гIойленнеи дувцараш хьагучадаха эшаш дац. Инфляцеца «цхьана» къовсам лоаттабара тIа а хьехаш, тIех пайдаш дара тIаккхуаш болча цар дицдалийтац хIамай маьхаш лакхделга. Кхыметтел гIордаьннача «Джапан таймса» а белгалдаккха дийзар японски бизнеса лидерий дешаши цар практически гIулакхаши цхьана тарлуш ца хилар.

— IIIайха йоагIаргья тхона бIаьсти, — хьаккайкадир СОХИО Генеральни секретара Сиого Оке. — Японски къахьегамхой къовсам ший чIоагIалга диллача укх шера тIехбаьна тарлу укх тIеххьарча 15—20 шера мехка мел хиннача къовсамел.

А. ЛАЗАРЕВ,
АПН соб. корр.

Токио.

ПЛИЕВ Махьмад-СаIид.

БIАРГАШ

ЦаIаш да лоаман хьаст санна цIена,
Бухе жагIа мо дагардар гуш.
Вожаш хул дохко кхаьлача санна,
ЦIимхара, баьде, йIовхал ца луш.

Тайжа форд тарлуш хул кхоалагIдараш,
Безамо морцо дуIанха хьеж;
Токхамо лаьца хин тоатолг тардеш
Къастарах тувсаш гIайгIане кIеж.

Йаькха хул цхьаькхаш, йокъала тара,
Шоашта чухь къувлар фуд ха хойташ.
Адамий къина хьежаш мо хара,
Шоаш дел, е делх хьа ца

Берий бIаргаш хул безаме, гойташ. дийкхе,
ГIайгIалг Iеткъача морхаш мо делх.
Цхьан юккъа дуIанха мух а хьийкхе,
Царга безаме из алилг делх.

Сона-м гоама да чоалхане бIаргаш,
Шоай уйлаш лечкъош мел хьежараш.
Сов дукха да-кх лаьттан тIа бIаргаш,
Серде а дела ца кхерараш.

ЧАХКИЕВ СаIид.

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛА ОРДЕН

Нохч-ГIалгIайче! Мехко хьона,
Хьох цхьа дакъа лоархIаш ший,
Халкъий ДоттагIала орден
Еннай, даьд хьа доккха сий

Нохч - ГIалгIайче, хьажал гоннахь:
Тахан къаьстта белгал ца,
Хьо Россеца хоттаенна,
Хьона малх хьалбаьнна ди.

Хала дар хьа вахар-лелар,
Баьде йоагар цIагIар цIи,
Iуйран юрта араваьннар,
ВоагIий хацар маьрша цIа.
Тишъенна ворда санна
ГIийла йодар хьона ха,
Дыно са хьа унзардоахар,
МоастагIаша еттар ка.

Бакъда, цIаьхха цхьан дийнахьа
Лоталелар лоам чу дир:
Россе хьаллаьцар хьа оагIув,
Машара кулг кховдадир.
Цу хана денз. дика е во
Деча
Отташ цхьана дIа,
Шоай кхел, вахар хьоца дийза.
Нохчий. гIалгIай боагIа хьа.
Росси! Къаьстта я хьа мисса.

Из шеволчоа дIагуш да:
Ираз, машар. кортамукъле —
Шедар. шедар хьогаф ца.
Хьогар денна дувла беркат,
Варгвап дийца, дагардаь,
Дунен гений — сийлахь Ленин
Iа ага чу теркаваьв.
Iа хьагулдаьа хьайна гонахь
Къамаш. халкъаш — вежарий,

Цар а хьоца лоатто лакха
Вай Советий мехка сий.
Са мохк! беркате да хьа оахам,
ХьатIабоал хьа хIара фийг.
Халкъий ДоттагIала орден
Ба хьа дега керда сийг.

ТIАБЕНАЧА ДАХКО КIАЛХАРБАР...

(ДУВЦАР)

Хьамзат ОСМИЕВ

КХАЙКА сай секретарь хьачу а йийха, сийха деша а кулг язде а деза ц дола каьхаташ чудоахка папка цунга хьа а яйта, цу чура эгтара хьалхара каьхат аз хьадуллашехь а, цIаьхха цIиI хьа а йийлла, са кабинете чуваьлар из, йоккха чемодан бе а йоаллаш.

— Ассалам Iалейкум! — Кулг хьакховдадир цо сога.— Со вовзий хьона?

— ВаIалейкум салам! Марша а воагIалва хьо — ВагIачара хьал а гIетта, кулг лаьцар аз цун. — ХIана вовзац сона? Вов. Жандар вецийхьо?

— Вовзаш хиннав! Из дика да...

— Хьавала, Iоха, — истола уллув латта гIанд дIахьекхар аз.

Хьачуваьннача Iоттаяь латтача чемодана тIа ший тIаьнах илла плащ а йилла, дIайхача а дIаьхача а ахкан дийнахьа саррарица балха ваьлла кIаьдвеннача саго мо, доккха са а даьккха, Iохайра Жандар. Цхьан юккъагIа йист ца хулаш, сона бIарахьежаш а ваьгIа аьлар:

— Дийца, дийца, тIеххьара а, хьакхаьчар-кх со хьо волча. Сонтаваланза волий-теш хьо. цхьан ханара са юртахо? —Фу хийтар-хьогI укханна аз аьнначох, аьлча мо, хьежар из сога.

— Иштта хIана ях Iа, Жандар?

— ХIама тоаденнар сонта воалаш Iаьдал да. Цунах шеквьнна чх-кх

— Укхаза-м дац сонтавалдал тоаденна хIама. Фуд цIагIа гIолла? Ла вий хьо? — когашкара керте /воалаш бIарахьежар со цунна. Кагаш чуеxка хьалдиза палаза гали санна, текха тIангар. оллаенна кхалкх - кIийле. юккъеда ах яьккхача шаьмале доакъоех тарра, охкаенна басилташ.

— Саготонах хIама дац вайга. Могаш-маьрша да...

— Дулх-м шортта Iоадаьд Iа, са доттагIа — аьлар аз юха а цун дегIа бIара а хьежа, вела а венна. — Аттача гIолла дуне дуаш лелачоа тара я бора...

— Хьайла, хьайла хIанз цо яхачунга, — аьлар Жандара, аз баьча бегех детабуам а ца беш. —«Бехк бац хьа. Хьо иштта оалача ва... Атта лелаpe-м, хьо мо, ингале пхьегIа санна. къаьгача кабинете вагIаш хургвар. Хьо укхаза хьаким а хинна вагIа, бIарчча фабрика бе а елла, хIаьта со, цхьан хана хьоца деша ваьгIа хьа новкъост Жандар, вала а ваха а ца могаш, цигга юрта воалл.. халла «къарс-къип» яхаш. баьдеча юрта.

— Iа иштта ма ала. ХIанз-м городан юртан юкъера башхало дIайоалаш ма латтий. Бечоа хьабе болх массанахьа а ма бий, — аьлар аз.

— Болх а городера бар гаьна безамегIа ба. Сенна дувц из?...

— Саго хьаьнала беш бола болх, — моллагIа бале а мичахьа бой а, — цхьатарра сийлахьа ба вайцига Из кхьмeтел бераштa а ховш да.

— Нагахьа санна из иштта дале, — къарлуш вацар са доттагIа, — хьо хIана Iийнавац хIаьта юрта? — аьлар цо са дош бегдоаккхача кепехьа. — Со хIана вац. хьо мо. гIалий тIа? Са хIана яц хьа яр мс кабинет. хозалла ялла йоалла секретарь наIарга а ягIаш? Са оамал я сайна дагардар духхьала дIаоалаш. Дегабуам ма белахь аз аьнначох. Хьа фуд сол тIех? ХIама

йоах цо сога, укх даькъазача юрта воалл., Уж тIехдеттамаш лергера хадийтац сона сесаго.

СО сакхе ваьлар сайна боккха мухь ги боагIаш латтилгах. Даькъаза йолчоа даь цIара йоагIа энгар, яхар мо хIама дар сона тIаккхоачаш лаьттар. Мичара вера сона ер! Цхьабакъда, ле хIама дацар. ХIанз Жандар тесса витача, цо мехках чакхдоаккхаргда аз шийна гIулакх данзар,

гучаяла йоагIаш мо, хьаера юртара Жандара сесаг Роза а.

— ХIана фу дергдол вай? — аьнна, юха а сога када эттар Жандар. — Ер-м укхаза балха отта лерхIаш ма йий. ФуннагIа даь а хIанзарчоа Розайна прописка ца яйтача-м яргъяц.., Кастта дIа-м гIоргдар тхо укх хьа фусамара, тхоашта цIа а нийсдаь.

Из дош дIахезача къаьстта чIоагIа цураяьнна хьайзар са сесаг. Из даьне а де йиш яц,

дац. Бера хана денз сона вовзар вецний хьо?...

Из дерригa а хьалитта ваьнначул тIехьагIа аьлар аз:

— Сога фу де ях Iа?

— Шийна дезачох кхе сага хала доацаш ха я вай дахар, яхаций Iа?

— Ях-те. Из бакъда, Жандар.

— Цудухьа венав со хьо волча, — аьлар сога Жандара.

— Сона хIанз эгтара дукхагIа дезар фуд аьлча, из да ваха а болх бе а укхаза гIалий тIа социлга. Хьо дагтара оарцагIа воале из кхоачашхургда... Со теш цунах...

— Фу дерга Iа укхаза? МалагIа болх булургба хьога?

— Сога яхий Iа? — аьлар по пхьан юккъа уйлаеш а ваьгIа. — Хьаштдолла болх булургба. Цхьабакъда, чикаш карайолаш со хуларе, тIаккха дикагIа хургдар вайна...

— Са карара хIама мичад из — саг балха вохийтилга. Боазарашка ала хьожаргда-кх вай.

— Живари, мела ма хилалахь.

— Могар-м дерга.

— Се цхьаь, висача хана дийнахьа а бийсаьна вижа уллача хана а из кIезига уйлаяь дош-м дац хьона ер. «Дала ма ваккха хьо даьлаI, Жандар, — аьле хеталу. — хьоца лийнараш-м шо-шоай доакъош хьа а лийца дIа ма бахабий, шортта дала а эца а долаш. Хьа ма чIоагIа аьттув бейнаб..: «Вай дувцар хозача кхы саг валаре-м доастамэ хетаргдар сона из ала, цхьабакъда, хьога къайле йоацаш дIаях аз: сесаго а витац со-м даиман хьо тIехветташ.

— Со фу яхаш тIехветт хьона цо? — хаьттар аз вела а венна.

— Тхьовра наьха бешамашка а лелхаш Iажаш лечкъабеча хана-м цхьан ма дарий шо, йоах. ХIанз из дiаза гIанд хьа а лаьца гIалий тIа вах, йоах, дуаш хьаьна-мерза мел дар а доаш, вахар-вар кIаьдача машинаца а долаш. ХIаьта хьо,

со сонтаваьннав, яхаш.

— Социлга - Iелга мича яьй Iа, Жандар?

— Сай боахамца, тIакIалдилларца хьона хьалхашка ва-кх со веррига а, — ший чемоданаи цу тIа уллача плащаи пIелг тIахьекхар цо.

— Со-м вац кхы ваха моттиг йолаш. Дегаоьдо хьох яь венав...

— Бийса со волча йоаккхар Iа хIаьта... ТIехьагIа, моллагIа даь а, цаI долла вай...

— Сов раьза хинна...

Са болх чакхбоалача хана юха тIа а воагIаргволаш, шийдан «боахам» со волча а латтийта. дIавахар са хьаша...

Ванза вола хьаша веча, доккхала мо, шу дикагIа оттаде гIорташ Iаьдал ма дий фусам-наьна а. ЦIен -нанас иштта эрга а даьккха оттадэь пхьор даа хайшар тхо. ХIама а дуаш, юкъ-юкъе пела а молаш, цхьаца-шишша дувцаш тхо дагIаш цхьа хаттар дир сога Жандара:

— Вайца деша ваьгIа Товмарзий Билан дагавоагIий хьона?

— ВоагIа. Даиман мераш хьачуувзаш хинна Билан вувцаций Iа?

— Вуш-те. Цунах а хIанз городера саг хинав. Из а юртара дIавахав. ДIавахав аьлча а, ший хьаьшю Бийсолтас укххаза гIалий тIа Iовоалаваьв Билан... воша ва а аьнна, шийдан фусама прописка а яйтай, йоах. Ираз долчоа иштта ниIслу... гIулакх пе денал дола саг. ХIанзарчоа цу тайпара цхьа хIама ца дича со а воале тамаш я...

САЦЦАНЕ а Жандар кхы саца а ца сеца, ши-кхо ди доаллашехьа оаха а вIаштIехьдаьккхар, кхоаччара гаргара саг ва а аьнна, цунна са фусама прописка елга. Тхона дага а ца хиннача тайпара сихен дикен болх а нийсбелар Жандара.

Даар-малари тIакIалдуллари тха а долаш, Жандар тхоца вахаш иттех ди доаллашехь,

аьлар цо. «Нагахь санна Розайна укх цIагIа прописка йойя со укхаза Iергьяц», аьнна чIоагIъелар из. Хьа а эттакъонахчо кастта дIагIоргда тхо аьлча, со цунах тийшар. Цудухьа халла сай сесаг хьа а теха, прописка яйтар оаха Жандара сесага а. Тха шин цIенах цаI тхога дар хIанз, вож — Жандарагеи цун сесагагеи. Кухни цар а тха а юкъа яр.

ХIанз - хIанз яхаш, иштта тхо дахаш цхьа кIира а даьлар, ши кIира а даьлар. ДIагIолга, цIа мукъадоалийтилга хьоадеш бацар «квартиранташ». Мамогта эздел доха а ца деш, эггара кIаьдагIча тайпара хоам бир аз цIа мукъадалийта дезаш хиларах, тхоашготта доахкаш хиларах.

— Тхоашта квартира лохаш оаха ца деш хIама-м дисадац. КораягIац. Селла вехе ма хьовза. Кхоачаш ши бутт а мича баьннаб тхо укхаза хьачудаьхка... Цу юкъагIа иштта дагар хайтар-м тоам бац хьона!

Бетташ - бетташ кхера а батI, оалаш ма дий. Цунах тарра, тIеххьара а, кхы садетта а ца мега, Жандари цун сесаги укх цIагIара дIабаххалца юхайоагIаргьяц со, аьнна, тха ши бер а ийца (пхи шу даьнна йиIиги кхо шу даьнна кIаьнки дар тха) даь-цIа яхар са сесаг, города езткъа километр гаьнарча юрта. Цу хана Жандара сесаг а баракъаш тегача фабрике балха эттаяр.

ХIанз аз дувцаш мо доацаш, йоккха сагото яр цу цхьан-шин бетта сона тIалаьттар. ТIеххьара, дезалах а хьадар, из мел дIаьхлургда-м мича хов сона!

Кхы а чIоагIагIа дар дIахо хиннар. Са сесаг бераш а ийца даь-цIа яхача шоллагIча дийнахьа Iурра, гIаьххьа кIиранди а нийсденна. дIайийккха шоай юрта вахар Жандар. вIалла вода - воагIа » доацаш. Сарахьа юхакхаьчар из, цхьабакъда, юхавоагIаш, дIаводаш мо, из ше цхьаь вацар. Шоай ши бер шийдан къаьна дан наней дар цунца.

ТIаккха со «нехетаве» эттар Жандар:

— Хьа шаккхе бер шоай наьнаца ма дий. Цунах а ха ма доагIий хьона бераш наьнах къоастаде йиш йоацилга. Тхо шаккхе а балха ма дий, паччахьалкхен балха. Тхоаш балха дахача берашка бIарг лакха саг эшандаь боалабаьб аз боккхий нах. Хьо воха ма вохалахь. Царна прописка яйта-м дукха хала а хургдац вайна...

СОВ чIоагIа цунна эгIазваха, цхьаккха хIама дIа па оалалуш висар со. Боккъалдар аьлча, бехк-м са сай бар. Сенна хьувзавора аз из!

Со йист ца хуле а Жандара ший къамаьл дIахо дора:

— Хьо хIанзарчоа хьай цIагIа цхьаь ма вий. Хьа сесаг цIаялица боккхий нах-м хьо волча цIагIа а тарбала мег...

...Сай цIагIара наьха «IиймIий» кIорда а даь, сай, «квартиранташа» еча гIараша лергаш къордерзадеча а кхаьча араваьлар со цIагIара. Жандара шийдан нанен хьадоаладаь дизза кIира дуззача дийнахьа дар из, кIирандийнахьа. Тхоашта гаьна йоацаш йолча парке доаллача гIанда тIа Iохайна вагIар со. Хоза Iуйре яр. Дега ма хетта тоаденна латтар Iалам. Оалхазарий ашараш хозар. Сай керара сагото цу хозленаша кIезиг-дукха йиц а яь, са сатийнача ханна салам луш хезар сона.

—Ассалам Iалейкум! Со вовзий хьона?

— ВаIалейкум салам! Марша а воагIалва хьо, — нийсса уразттар со. — Вов. ТIоха Бати ва хьо.

—Вайна юкъера гаргало йовзий хьона хIаьта?

— Йовзац. Гаргало сона йовзац. Бехк ма баккхалахь.

— Са ноанахой тайпагIа сагаца зоахалол даьд хьа тайпан йиший воIо. Лелаечоа гаргало еций из?

Сона из цо аьннар чIоагIа беламе хетаделар: ма «кхоачара» гаргало а яр!

— Айя, цул совнагIа, нанас даьна яьча шин сесаго даь а ма дий вай шинъ-м, — аьлар аз, вела а къежа.

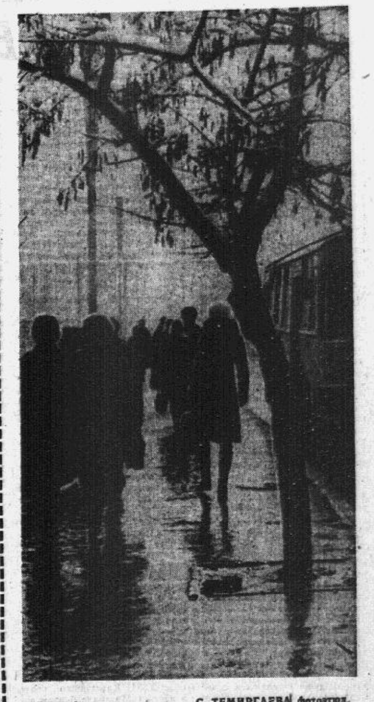
Са дешаша ше аьннар футтарделга кхетадаьзар Бате.

— Вай юртарча наха дIахезад Iа Жандара даь гIулакх.

Дулхах-цIийх цхьаккха гаргало йоацаш волча цунна даь гIулакх, сона мухха ма дергдий цо, аьнна. Хьо дага а веха, Iа се чуэцар а сайна гIулакх дар а догдоахаш венав со. Iа сайна даь гIулакх аз доадергдац хьона...

Цкъа аьлча а, шозза аьлча а кхы дог ца Iабаш, аз вIаштта кхозза аьлар: «ТIабенача дахко кIалхара дахка эккхабаьб!». «ТIабенача дахко кIалхара дахка эккхабаьб!» «ТIабенача дахко кIалхара дахка эккхабаьб!».

Со фу ала гIерт а ца хоиш, «тувлавелар-хьогI ер кIанз», аьлча мо, цец а ваьна, кIирвенна сона бIарахьежаш латтар Бати.

Грозный тахан. С. ТЕМИРГАЕВА фотоэтюд.

ФЕ ХИЛАЛАШ

ДIададача кIирагIа дукха хиннай водителаш машинанаькъех тIехбувлача хана еш йола авареш. Из наькъагIа лелара правилаш чIоаггIа телхаелген кхераме гIулакхи да.

Масала, Орджоникидзевски станицера Горагорске водача хана ше машинанаькъа тIакхоачаш Сунженски ПМК-7 тракториста П. Потапова кхоачашдаьдац наькъагIа лелара Правилай 120 пункто яхар. Цу тIа аьнад: «Машинанаькъа тIакхоачача хана водителa ха деза хьалхашкахьа кхерам боацилга, цо теркалъеза наькъашка летта знакаш, сердалцеи зовнацеи тела сигнализаци, шлагбаум Iобилла бабац, хIаьта иштта машинанькъа йистерча дежурне тела указанеш а». Из кхоачаш ца дар бахьан долаш минут яха мара доккха зулам хулар. Хьалхашкахьа кхерам бий-беций ца хьожаш, кхы хIаман уйла йоацаш вола тракторист ваха машинанаькъа дIатIаэттав магIара Iойоаг1а поезд IотIаоттача хана. Машинист фе хилар бахьан долаш поезд трактора тIа ца кхеташ йисай, саг ца вуш кIалхарваьннав.

Цул цхьа ди хьалхагIа, «Севкавнефтегазпромс т р о е» болх беш вола И. Белков терко йоацаши хьисап ца деши хиларах а наькъагIа лелара правилаш цо кхоачаш ца ярах а минут яха мара зулам хулаш хиннад. Никъ боацача гIолла Серноводски станцегахьа водаш хиннав И. Белков тIехвала йиш йоацача моттиге гIолла машинанаькъах тIехвала венна хиннав. ТIехвоалача хана машинанаькъа тIа сецай автомобиль. Цу ханна, цу моттига IотIакхоачаш лаьттай Москвера Баку йода скора пассажирски поезд.

Цу тайпара моттигаш нийсъелча, наькъагIа лелара правилаша водитель декхаройла ву юхасоцае яхаш хоам а беш поезда духьалвада. Халахете а, из тайпа гIулакх даьдац. Ираза, хьалхагIа нийсъеннача, вай лакхе йийцача моттиге а санна укхаза дика сакхетам болаш хиннав тепловоза машинист. Цун вIаштIехьдаьннад поезд лаьгIъе а цу тайпара хатар ца хилийта а. Автомобила кIезиг - дукха зе мара ца хулаш чакхдаьннад деррига а.

АргIанара хатар хиннад ГихтIара Урус - Мартане болача наькъа тIа, Ермоловски лесхоза доалахьарча автомобила водителa, кхерамеча наькъа тIара моттигаш теркал ца а еш, автомобиль ахка яхийтай. Водител вийнав.

ХьалхагIа а санна наькъашка гIолла автомобилаш хехкаш лел меттна беха бола водителаш. Духхьал из бахьан долаш авари яьй шийдоалахьа «Волга» йолаш волча Ж. Канаева.

Бе-бе авареш яьй буззама транспортни контора шофераша Ш. Ясуева, В. Мавлыгас, дукхача кхычар.

ДIададача кIирагIа дерригаш а 41 хатар даьд транспорто наькъашка — кхо саг ве а вуш, 13 сага човнаш а еш.

А. ЧЕБУШЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Илли оалаш я крановщица Попова Валентина

Из лакхача дегIара, хоза гIов-кеп долаш йола Волгоградера йоI бIаргаяйнай Берлинеи Магдебургеи, Кеме а Льеже а, Брюсселеи Антверпенеи концертни залий сценаш тIа. Цо башха дика доахаш дола хIанзара советски иллеш, хIаьта керттердар — шийла хозагIа нагахьа ца хулаш йола оаз (меццо-сопрано) массе метте ладувгIараш гIадбугаш яр. Цудухьа цар тамаш хIана ю кхетадергдолаш дар конферансьес, талант йола иллиаларxо хьайовзийташ. Попова Валентина — «Красный Октябрь» яхача Волгоградски металлургически заводера крановщица я аьнна хьакхайкаеча хана.

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIарча Сталинграде металлургаш болаш хьабоагIача дай дезале яьй Валя. «Красный Октябре» болх беш хиннаб цун дай. Цхьа ший дас заводской культура Двореце а йоалаяь, ворхI шу даьнна Валя хора юкъе дIаяззелга дийхад. ХIаьта цул тIехьагIа цхьа шу даьннача гIолла йиIиг заводской сцена тIа а яьнна, пехерча цун новкъосташта хьалхашка цо концерт делча, дилла моттиг боацаш гIадваха вар да. Цо уйла йора Валентина йоккха а хинна, бокъонца йола иллиаларxо хургйола ди хьатIакхачара.

ХIанз «Волжаночка» яхача волгоградски металлургий халкъа ансамбла солистка я Попова Валентина. ЙиIа талант бокъонца ше маярра хьаотталца ваьхавац цун да. ТIем тIа хинна човнаш харц а яьнна 39 шу доалаш веннав из. Наьна кара дисар кагий кхо бер, Валентина эгтара йоккхагIа яр. Шу гаргга ха яьккхар йиIиго культура Двореце гуча ца йоалаш. Халла вIаштIехьдаьлар наьна хоровой ансамбле цунга цIахо занятеш яйта: Валяй вокальни говзал чIоаггIа могайора педагогаша.

Валяс итт класс йистеяьккхачул тIехьагIа культура Двореца директора аьлар:

— Хьо консерваторе деша яхийта лаьрхIад оаха.

— Аз заводе яха лаьрхIад,— жоп делар йоIо.

— Нагахьа ца хулча тайпара хоза оаз ма йий хьа!

— А,—хьадда жоп делар Валяс.—Болх йистебаьнначул тIехьагIа доахаргда аз илли. Крановщица говзал дукхаеза сона.

Ший професси чIоаггIа безам тIабахийта, тIайийрзза Iомайора Валяс. Ах шу даьннача гIолла сага новкъостал доацаш ше болх бе яхийтар из.

— Цун музыкальни таланта дар хац сона цхьабакъда техникаш из дика кхеташ хиларах шеко яц. Дика инженер хургъя цунах, — яхаш дувц Поповайх цеха начальника Портореско Вячеслава.

Илли алга — эгтара ший безам дукхагIа тIалатташ дола гIулакх — Валяс дитац. Массехк шу хьалхагIа кхыча энтузиасташца цхьана завода культура Двореце цо вIашагIъеллар «Волжаночка» яха ансамбль. Цунна юкъе ше дакъа лаьца ца Iеш, шийла зIамагIбараш а — йишеи вошеи юкъеэзар. ДагалдохxарагIа аьлча, юкъера школа йистеяьккхачул тIехьагIа денз уж а ба металлургически заводе болх беш.

Ансамбль шерра дIаяйзар пхи шу хьалхагIа, Волгоградерча кхыча самодеятельни коллективай конкурсе цо котало яьккхача хана. СовгIат дар из Финлянде яхийтар. Цул тIехьагIа къонача коллектива дика аьттув а боалаш концерташ уттадаьд Бельге, ГДР-е. Деррига концерташка солистка яр Попова Валентина.

Къона иллиаларxо цкъа санна дукхаза а йийха хиннай Москвеча, Свердловскерча Красноярскерча, Воронежерча профессиональни ансамблашка дакъа лаца.

—Заводера дIаяха догдагIац са. Хозахет сона крана тIа болх беш. цу тайпарча Iалаьмата команда телаш. Иллиаларxо хилара сайна новкъостал даь йола культура Дворец дIакхосса догдагIац.

ДIахо йодача ханара цун планаш? Политехнически институте деша яха, инженер хила безам болаш я.

Петр ГОДЛЕВСКИЙ,
АПН корреспондент.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

16-гIа ФЕВРАЛЬ

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 14.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача клубо. 18.00. «Хараш — халкъа» яха салоIача лекторий. «Наб. гIанаш, Iабзбуачал» яха лекци. 19.00. Документальни фильмаш. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Интер» яха вокально - инструментальни ансамбль. 19.30. Болх бу шоаллагIа гойтача фильмай кинотеатро.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 17.00. Болх бу изобразительни искусствай республикански музей филиало. 18.00. «Тха кIира» яха радиожурнал. 19.00. «КПСС XXIV съезд советски халкъа къахьегама оамалий ларда тIа наха кхетам балара чакъехьа» яха лекци. 20.00. Ловз «Гармони» яха вокально-инструментальни ансамбль.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. [illegible] 12.00 — «Мечтатель» яха клуб.

Хьалхара паспорташ торжественно дIалуга. 14.00. Болх бу «Атеист» яхача клубо. 16.00. «Глобус» яха клуб. Сийлахь - боккхача Даьхен тIемах долча художественни литература обзор. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Экспресс» яха вокально - инструментальни ансамбль.

КИМ ЦIЕРАГIА КЛУБ. «Саги закони» яха клуб. Старый поселке баха нах участкови милиционераца вIашагIкхетар. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА: 17.00. Сомий бешамаш дукхаезарий клуба занити.

17-гIа ФЕВРАЛЬ

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 12.00. ТIахьех «Iомале хоза халхавала» яхача хIан[illegible] бальни халхарий ансамбль. [illegible]

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. «Даьхе бахьан байнарий сий лакха лоаттаде» яха дагахьара журнал. 11.00. Болх бу «Тоатолг» яхача кинотеатро. «Тхо — болхлойн ахархойн къона гварди я» яха кинофестиваль. 17.00. Болх бу изобразительни искусствай республикански музей филиало. 18.00. Общественно-политически а художественни а литературе кердачун обзор. 20.00. «Гармония» яхача вокально-инструментальни ансамбла гойтамаш.

Н. К. КРУПСКАЯ ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. «Даьхен тIемахошта хетаю» яха кинофестиваль. 14.00. «Глобус» яха клуб. «Хьона дагадоагIий, новкъост» яха къамаьл. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. Ловз «Экспресс» яха вокально - инструментальни оркестр.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 10.00. Филателистий [illegible]

КИМ ЦIЕРАГIА КЛУБ. «Парте [illegible] — халкъа планаш» [illegible]

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Бераштa бола фаьлг. 10.00 — Музыкальни календарь. 10.45 — Дай новной шоана. 11.15 — Музыкальни турнир. Художественни самодеятельноста коллективий концерт. 12.00 — Босбола телевидени. Шун хаттараштa жоп лу СССР-а машинанаькъа министра Бешева. 12.30 — «УинахцIено». Iилман-популярни программа. 13.00 — «Ашараш — тахан». 13.30 — Босбола телевидени. ДикагIа дола товараш дукхагIа. 14.00 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР-а чемпионат. 15.15 — БIаргагуш дари теша хала дари. 17.15 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 17.45 — Босбола телевидени. Лыжни спортах йола дунен чемпионат. Швецера передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Телевизорашта [illegible] жоп лу политически обозревателя Жукова. 18.45 Концерт. 19.00 Цирк. 19.30 [illegible] Цхьан Цен Колонни залера трансляци. 21.00 — «Ха». Информаций программа. 21.30 — «Евтушенкой авторски сайре» яха трансляци дIахояхьар. 22.30 — Босбола телевидени. Халхарий зал. 23.00 — Босбола телевидени. Спортивни программа. Пистеььча, кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

16.00 — Книжкай тархе тIа. Поэт Матвеев. 16.20 — «Ди дIадаьлар» яха художественни фильм. 17.45 — 14-гIча областной партийни конференце делегаташта дола концерт.

17 февраль

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Дешархошта йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 10.30 — Дешархошта. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — Советски Союза гIулакх деш ва. 11.00 — Бераштa йола передача. 11.15 — Эрсий художникаш дола дувцараш. Серов. 3-гIа передача. 11.45 — «Музыкальни киоск». 12.15 — «Юртара сахьат». 13.15 — «Зулам дари бекхтокхаме озари» яха художественни фильм, 2-гIа сери. 15.00 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР-а чемпионат. 16.30 — Дунен халкъашта юкъера панорама. 17.00 — Босбола телевидени. «Кинонабархой клуб». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.45 — Шун дехарах йола музыкальни программа. 19.30 — Босбола телевидени. Новкъост Брежнев доттагIален визитаца Кубе вахарах долча телевизионни документальни фильма премьера. 21.00 — Ха. Информационни программа. 21.30 — Ашарех дола дош. Передача дIахьу Хачатурянa. 22.30 — Босбола телевидени. Спортивни программа. Пистеььча — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

16.00 — Гургал (нохчий меттала). 16.40 — «Итальянец Варшаве» яха художественни фильм. 18.10 — Дешархошта. Кубах дола дувцараш.

РАДИО

16 февраль

5.00 — Москва. 6.30 — Хоамаш хаоттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 13.00 — «Мурдаши цар во гIулакхаш» яха Аушева беседа (гIалгIай меттала). 13.20 — Хьалха латтача хьайбаш леладерашта дола концерт (гIалгIай меттала). 14.00— «Цlе сийгаш» яха передача (гIалгIай меттала). 14.15 — «Яхье бовлар из новкъостал дар да» яха корреспонденци (нохчий меттала). 14.30 — «Къарцхал» яха сатирически радиожурнал (эрсий меттала). 15.15 — «Чечингстройтранс» болхлошта хетадаь дола концерт (эрсий меттала). 16.00 — Вай мехка халкъий ашараш (нохчий меттала). 16.30 — «Тха доттагI — Iалам да» яха радиожурнал (эрсий меттала).

17 февраль

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 13.00 — Халхара ашараш (гIалгIай меттала). 13.40 — Хьалхара пятилеткаш йолча шерашкара культурни революцена тIехьа къовсам лоаттабеча Нохч-ГIалгIайчен йоазонхой (нохчий меттала). 14.00 — Интернациональни доттагIален радиоклуб (эрсий меттала). 14.20 — «Самодеятельни иллиаларxойн музыканташ» яха концерт (нохчий меттала). 15.15 — Парте тIахьекамах. Областной партконференце делегаташта дош лу (эрсий меттала). 15.30 — КIирандийнахьара ашарий программа (эрсий меттала). 16.00 — Школьни глобус (эрсий меттала). 16.15 — «Юрта Советаши дына культех дола законаш цар кхоачаш мишта ду». Малгобекски горисполкома председателя Яндиева выступлени (гIалгIай меттала). 16.30 — «Бердашцеи иллешцеи хова да хий» яха передача (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачан а йоацаш, малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла I градус йIовхалгара 3 градусагеи Грозне 0 градусагара 2 градусагеи кхоачаш шелал йолаш хила а тарлу. Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, наг-нагахьа екха а екхаш, цхьацайолча моттигашка дохк а доаллаш, къулба - малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 3—8 градус шелаш йолаш, деношка 3 градус шелалгара 2 градус йIовхалга кхоачаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный. Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделен — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта бохама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-35; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинарви, ерш. шоаттен денош.